

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

TODĖL JIS IR PRANAŠESNIS UŽ VISUS KITUS LICĖJUS – Petras Maksimavičius	3
DALYVAVOME „SKRYDYJE PER LIETUVOS ISTORIJA“ – Neringa Virkaitė	11
PROKURATŪRA NUTRAUKĖ IKITEISMINĮ TYRIMĄ DĖL LIETUVIUS ŽEIDŽIANČIŲ KOMENTARŲ	11
GARLIAVOJE DAINAVOM LIETUVAI – Irena Gasperavičiūtė	12
SVEIKAI GYVENTI – Silvija Liaukevičiūtė	13

ŠVIETIMAS

DIN DILIN, DIN DILIN, DIN DILIN... – Jurgita Stankauskaitė	5
--	---

JUBILIEJAI

ARČIAU SAVO ŽEMĖS – Janina Macukonienė	8
---	---

ŽEMDIRBYS

PAVASARIS ŪKIUOSE – Eugenija Pakutkienė	13
--	----

ŽMONĖS

PASAULINIO GARSO IŠRADĖJAS - LIETUVIS, KRAŠTIETIS IR GIMINAITIS – Eugenija Pakutkienė	16
--	----

IŠ MŪSŲ PRAEITIES

GENEROLAS MOTIEJUS PEČIULIONIS - „PERKŪNO DIEDUKAS“ – Gintaras Lučinskas	18
---	----

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

PER KALĖDAS GIMTI, PER VELYKAS MIRTI... – Jurgita Stankauskaitė	22
--	----

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Punsko Kovo 11-osios licėjaus abiturientai (Jurgitos Stankauskaitės nuotr.)

Purienos pražydo... (Valdo Žilionio nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel./faks. 87 5161 416
www.ausra.pl
red@post.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. 22 Lipca 9
tel./faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorius – Petras Vitkauskas
Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė – Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI:

Petras Maksimavičius, Eugenija Pakutkienė,
Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2015-04-29.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra.

„Aušros“ redakcijos sąskaita:

BS Sejny O/Puńsk, ul. A. Mickiewicza 52,
16-515 Puńsk
Nr. 33 93540007 0070 0000 0198 0008
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Marchlewskiego 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata

Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti
tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p.
adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti
„RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693
70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7-17
val.). Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Administracji i Cyfryzacji.

Projektą iš dalies remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas (26-27 psl.).

Ministerstwo
Administracji
i Cyfryzacji

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Pavasaris visiems iš gausybės rago pažeria ir pramogų, ir džiaugsmų, ir darbo. Kas laukus apsėti skuba, susitvarkyti aplinką, kas egzaminus laikyti. Štai tik pasibaigus gimnazistų egzaminams licėjaus abiturientai atšventė Paskutinį skambutį ir greitai žengs į sales laikyti paties svarbiausio egzamino – abitūros. Šis „Aušros“ numeris, galima sakyti, skirtas Punsco licėjui. Visiems, kurie svarsto, kokią mokyklą jų vaikai turėtų pasirinkti baigę gimnaziją, siūlau pasiskaityti P. Maksimavičiaus ir J. Stankauskaitės straipsnius. Tikriausiai ne vienas pasakysite, kad licėjuje nėra taip viskas rožėmis nuklota, kaip pristatome. Tikriausiai taip. Tačiau bet kokią kritiką nurungia vienas argumentas – tai vienintelis toks licėjus Lenkijoje. O mes, jį pasirinkdami, išreiškiame savo valią, kad lietuvių švietimas, mūsų lietuvių bendruomenė gyvuotų... Jei esame subrendę žmonės, suvokiame, kad esame atsakingi ne tik už savo karjerą, bet ir savo bendruomenę, savo tautą...

Švietimas – tokia žmogaus gyvenimo sritis, kur, atrodyti, neturėtų būti nei politikos, nei juolab kokių nesklaidumų. Tačiau anaipol taip nėra. Ir apmaudu, kai politikai jaunus žmones daro savo įkaitais. Balandžio 24 d. Lenkų rinkimų akcijos veikėjai, tiksliau – LR Seimo narys Jaroslav Narkevič, LR Seime surengė konferenciją „Suvienodintas lietuvių kalbos egzaminas – iššūkis ir pasekmės abiturientui, mokytojui, mokyklai“. Vėl bandoma prikelti prieš dvejus metus buvusią gyvą ir daug emocijų kėlusią suvienodinto visoje Lietuvoje lietuvių kalbos egzamino temą. Stebėjau konferencijos eigą ir, deja, neišgirdau nei vieno argumento, paaiškinančio, kodėl būtent lietuvių kalbos negali išmokti Lietuvoje gimę ir čia augę vaikai, jaunimas. Juolab kad mūsų padėtis yra tokia pati ir mes puikiai išsilaikome lenkų kalbos egzaminą.

Todėl jis ir pranašesnis už visus kitus licėjus

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Neseniai teko dalyvauti dviejuose Punsco Kovo 11-osios licėjaus renginiuose. Tai buvo Kovo 11-osios – Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo minėjimas ir licėjaus choro „Pašėsupiai“ koncertas. Galiu drąsiai pasakyti, kad abi šventės buvo vertos dėmesio ir pagyrimo. Nesu meno žinovas, todėl nenoriu ir nesugebu vertinti choreografijos, sceninės išraiškos ar vokalių gebėjimų, nors stebint publikos reakciją ir gausius plojimus buvo jaučiama, kad abu moksleivių pasirodymai visiems labai patiko.

Patiko man dar kas ir į tai norėčiau atkreipti dėmesį. Mano įsitikinimu, kiekvienas renginys, taip pat kultūrinis, turi turėti labai aiškų tikslą ir kryptingai paveikti jo dalyvius, perteikti tam tikras žinias ir emocijas. Kurios žinios ir emocijos perteikiamos

– ypatingai svarbu mūsų krašte. Suvokdami, kaip greit nutautėjame ir kad mums, lietuviams, jau nedaug beliko laiko šiame žemės kampelyje gyventi, bandome visus mūsų darbus skirti vienam tikslui – kuo ilgiau išlaikyti pamatinius dalykus, kurie leidžia išsaugoti iš tėvų paveldėtą krašto dvasinį ir materialinį palikimą, rodyti pavyzdžius, perspėti dėl artėjančių pavojų. Tuo neretai ir išsiskiriame iš kitų bendruomenių. Mano manymu, tai esminis klausimas, kadangi kitu atveju būsime galbūt talentingi, gražūs ir linksmi, bet jau nelabai kam įdomūs ir reikalingi.

Galima buvo salėje prikabinti spalvotų balionėlių ir dainuoti apie meilę. Tai universali tema. Ji tinka ir motinai, ir tėvynei, ir draugui, net keturkojam augintiniui. Būtų linksma, prasminga ir modernu? Punsco licėjus parodė savo charakterį ir pasirinko kitą kelią.

Kovo 11-ajai paminėti buvo pasirinkta Lietuvos partizanų tema. Tema labai aiški, susijusi su mūsų kraštu ir prasminga. Ne vienas minėjimo dalyvis, ypač licėjaus jaunimas, dar kurį laiką atsimins apie lietuvių rezistencinę kovą, o kada nors gal ir savo vaikus nuveš į šalia Punsco esančią Šlynakiemį parodyti Lietuvos partizanų bunkerio vietą. Gal kada nors gyvenime prisimins tuos principus, kurių laikantis buvo ugdomas tarpukario Lietuvos elitas. Kai kam šandienėje liberalioje visuomenėje tai atrodo lyg anachronizmas, senama-

diška. Aš taip nematau. Kaip tik šiuo metu daugėjant pranešimų apie karinius konfliktus ir kitas nelaimes sugrįžtama prie žmogaus tikėjimo pamatinių dalykų, iš naujo permąstoma jo vieta bendruomenėje ir pasaulyje.

O juk minėjimas galėjo atrodyti visai kitaip. Galima buvo salėje prikabinti spalvotų balionėlių ir dainuoti apie meilę. Tai universali tema. Ji tinka ir motinai, ir tėvynei, ir draugui, net keturkojam augintiniui. Būtų linksma, prasminga ir modernu? Punsco licėjus parodė savo charakterį ir pasirinko kitą kelią, net jeigu ir ne visiems moksleiviams tokia tvarka patiko. Ir tuo jis skiriasi nuo kitų licėjų – turi dvigubai didesnę istorijos bagažą, iš kurio gali pasisemti vertingų dalykų ir taip rodyti savo

Kovo 11-osios licėjaus choras „Pašešupiai“ (vad. J. Pavilonis, koncertmeisteris D. Pavilonis) su direktore I. Marcinkevičiene ir dalyvių tėvais balandžio 19 d. autorinio koncerto metu

išskirtinumą. Žinoma, galėtų ir dažniau, ir stipriau tokias madas diktuoti mūsų krašte.

Dabar apie kitą renginį – Kovo 11-osios licėjaus choro „Pašešupiai“ koncertą. Vėlgi nekalbėsiu apie meninę išraišką, nors koncertmeisterio Dainiaus Pavilonio muzikinis talentas net ir man, kaip muzikos diletantui, visada palieka didelį išpūdį. Licėjaus mokiniai pasirodė ne prasčiau. Taigi kuo tas koncertas buvo dar išskirtinis? Jis turėjo savo aiškų tikslą. Išskirtinį jį padarė choro vadovas Jonas Pavilonis, ne tik diriguodamas, bet taip pat... kalbėdamas. Jis kalbėjo labai nedaug, kartais pasakydavo vos 4–5 žodžius prieš kiekvieną naują kūrinį, bet pasakė labai daug apie tai, ką reiškia šiam kraštui Punsko licėjus ir kiek daug gali jis duoti jaunam žmogui, jeigu tik jis ar jo tėvai sieks tuo pasinaudoti. Pasakė, kokie turėtumėm būti, jeigu nenorime tapti vien Lenkijos provincija, bet išlikti vertingu Lietuvos „paribiu“, ir kodėl kiekvieno ansamblio vaidmuo ir atsakomybė perteikti šio krašto lietuviams svarbias vertybes, mokyti imtis atsakomybės už savo bendruomenę labai dideli. Bent man koncerto metu pasirodė aišku, ko susirinkome ir ką mums koncerto rengėjai nori

perteikti. Kad tai būtų pasiekta, nereikėjo patriotinių kalbų, tuščių monologų ar šviesos ir garso efektų. Ir be šių gudrybių Punsko Kovo 11-osios licėjaus choro koncertas pasirodė labai šiuolaikiškas ir nors spontaniškai, bet gerai surežisuotas. Galbūt todėl, kad choras į sceną atėjo ne demonstruoti savo vokalinių gebėjimų ar išskirtinių drabužių, bet pabendrauti su publika ir padainuoti (pasakyti) jai tai, ką šiandien svarbu sakyti. Tai pavyko padaryti.

Nesmerkiu, bet nesuprantu tų, kurie nenori tęsti mokslo Kovo 11-osios licėjuje. Matyt, yra daug svarbių priežasčių, kurios lemia tokį sprendimą. Girdžiu, kad mokymo lygis prastas, mokytojai tendencingai vertina, nėra galimybės išplėstiniu būdu mokytis kai kurių dalykų, norisi pakeisti mokymosi aplinką ir pan. Taip, tačiau visa tai išgirstumėte beveik kiekvienoje mokykloje visame pasaulyje. Ypač neįtikina argumentai apie tuos „stebuklingus“ Seinų ar Suvalkų licėjų pasiekimus. Neseniai Suvalkuose susitikau prieš keletą metų Punsko licėjų baigusį absolventą. Netrukus Didžiojoje Britanijoje jis ginsis daktaro disertaciją. Kiti, baigę Punsko licėjų, tampa vertinamais gydytojais, inžinieriais, universitetų dėstytojais,

naujųjų technologijų specialistais, nepaisant to, kiek ir kokių biologijos ar informatikos žinių įgijo šioje mokykloje. Sėkmė karjeroje ar gyvenime priklauso nuo daugelio dalykų. Juk atsitinka ir taip, kad kokybišką išsilavinimą įgiję ir gabiausi absolventai „sugeba“ pasiekti asocialumo dugną, o tie, kuriems ne taip gerai sekasi mokykloje, kurie nebuvo nei gražūs, nei gabūs, tampa žinomais ir gerbiais visuomenės lyderiais.

Sunku pasakyti, kodėl taip atsitinka. Vieni aiškina, kad tai lemia Dievo ranka, kiti, kad viską lemia aplinka, kurioje žmogus bręsta ir auga, taip pat laimėjimai ir sunkumai, kuriuos turi savarankiškai įveikti. Toje aplinkoje turi atsirasti vietos ne tik matematikai ar geografijai, bet taip pat kultūrai, geriems ir prastesniems mokytojams, gimtajai kalbai, krašto istorijai, tautiniams simboliams, Kovo 11-osios minėjimams, bendroms išvykoms į „Žalgirio“ rungtynes... Visa tai jaunas žmogus turi gauti, kai bręsta. Gytis Paškevičius dainuoja: „Klausei, kiek vargo patyrė žmogus, kol tampa tikru žmogumi?“ Punsko licėjus – tai tik gyvenimo kelio pradžia. Tas kelias ilgas ir visko tame kelyje nutinka, todėl labai svarbu dar būnant namuose tinkamai jam pasiruošti.

Din dilin, din dilin, din dilin...

JURGITA STANKAUSKAITĖ

*Kažkada piešiau didžiulę saulę balta-
me lape,
Jame šypsojos mano mylima mama,
O mamos delne paščiau save.
Kažkada pasaulis visas tilpo smėlio dė-
žėje,
Be rūpesčių žaidžiau svajonių pilyje,
Su gerais draugais dūkau kieme.*

*Kažkada skraidžiau ant tėvo ran-
kų kaip sūpynėse,
Jos kėlė taip aukštai iki dangaus
mane,
Rodės, jį galiu pasiekt ranka.
Kažkada akis viliojo braškės sveti-
mam darže,
Jos buvo daug skanesnės nei tėvų
sode.*

*Nežinau, kodėl, bet tai tiesa.
Vaikai, vaikai lig šiolei mes visi,
Dabar truputį didesni,
Tik rūpi mums žaislai kiti.*

(„Bavarijos“ daina „Vaikai“)

Balandžio 24 dieną Punsco Kovo 11-osios licėjaus trečiokams nuaidėjo paskutinio skambučio garsai. Šiomet licėjaus baigimo atestatai įteikti 34 mokiniams – Birutės Vaičiulienės ir Danutės Šliaužienės auklėtiniams. Tai puikiai besimokę moksleiviai, choro „Pašėsupiai“ dainininkai, licėjaus šokių grupės „Šalčia“ šokėjai, krepšininkai ir įvairių konkursų dalyviai. Vieni džiugino aktyviu dalyvavimu visuomeniniame gyvenime, kiti puikia ir negėstančia nuotaika. Šią dieną mokytojams, mokyklos draugams ir tėvams trečiokai dovanuoja dainas, šokį ir nuoširdžius žodžius. Skambučio aidas palydėjo nerūpestingą mokinio kelią, leisdamas suprasti, kad prieš jį atsiveria naujas, platus ir įspūdingas suaugusiojo pasaulis. Prieš žengiant į jį, trečiųjų laukia

paskutinis, bet pats svarbiausias iššūkis, lemsiantis jų ateitį – abiturijos egzaminai. Paklausėme abiturientų, kaip jaučiasi palikę mokyklos suolą, kokie jų tolesni planai.

Jurgita Stankauskaitė: Koks jausmas paskutinį kartą dalyvaujant licėjaus gyvenime?

Linas Vilkelis: Žinokit, labai keistas. Sunku įsivaizduoti, kad jau niekada neturėsiu pamokų, nebebus pokštavimo su draugais, retkarčiais ir su mokytojais. Negalėsiu lankyti tokios mokyklos, kurioje visus pažįstu ir galiu laisvai pasišnekėti. Taip pat nebus jaudulio prieš kiekvieną egzaminą, pastangų kuo geriausiai jį išlaikyti. Ir turbūt nebus progų dalyvauti koncertuose ir įvairiuose kituose renginiuose... Su liūdesiu, bet ir su džiaugsmu palieku šią mokyklą.

Punsco Kovo 11-osios licėjaus abiturientai su auklėjomis Danute Šliaužiene ir Birute Vaičiuliene bei mokyklos direktore Irena Marcinkevičiene

Ina Pečiulytė: Labai geras. Be galo laukiau šios šventės, nes, patikėkite, 12 metų lankyti mokyklą darosi nuobodu. Ieškau ko nors naujo, nepatirto, nematyto. Kalbant apie pačią mokyklą, aišku, sunku skirtis su vieta, kurioje prabėgo gražūs treji meteliai, bet dabar jaučiu palengvėjimą. Juk vienas gyvenimo etapas jau baigėsi.

Linas Chmieliauskas: Po paskutinio skambučio supratau, kad geriausi gyvenimo metai baigėsi. Labiausiai trūks draugų kompanijos. Labai ačiū mokytojams už pastangas ir darbą mus auklėjant ir mokant. Viena vertus, jausmas geras, nes baigiu mokyklą, bet ir gaila ją palikti, nes palieku draugus ir labai gerus prisiminimus.

Alicija Sorokaitė: Stovėdama scenoje supratau, kad laikas išsiskirti su klasės suolu, draugais. Atrodė, kad labai laukiau mokslo pabaigos, bet dabar kažkaip liūdna. Juk prasidės visai kitoks gyvenimas.

Tomas Senda: Aš labai laukiau paskutinio skambučio. Norėjau greičiau baigti mokyklą. Tačiau jausmas buvo... keistas. Kartu ir linksma, ir liūdna.

Vėliavos perdavimas

J. S.: Ar sąsiuviniai užversti? Juk tuoj abiturijos egzaminai! Pasiruošę? Vieniems jie reiškia mokslų pabaigą, savotišką licėjaus vainikavimą, o kitiems pakilimo į mokslų aukštybes taką. O kaip Jums? Kas toliau po šiuo metu svarbiausių egzaminų? Ką planuojate veikti? Darbas, o gal tolesni mokslai?

A. Sorokaitė: Oi ne, joks sąsiuvinis dar neužverstas! Tai, kad baigiau licėjų, dar nereiškia, kad baigiau ir mokslus. Nors abiturijos egzaminai ne

už kalnų, nesijaučiu iki galo pasiruošusi, visą laiką kartoju medžiagą. Po šių egzaminų noriu tobulintis, tęsti mokslus. Ką studijuosiu, dar nežinau... Vis dar dvejoju. Manau, kad po egzaminų apsispręsiu.

L. Vilkelis: Aš jaučiuosi pasiruošęs. Jau nebeliko laiko mokytis, tik prisiminti įgytas žinias. Man abiturijos egzaminai tai kelias į studijas. Stosiu į Lietuvą, greičiausiai į Vilniaus universitetą, kur bandysiu savo jėgas informatikos srityje, tiksliau – programų sistemose. Tikiuosi, kad niekas man nesutrukdytų atsipalaiduoti po abiturijos egzaminų! Planuoju per atostogas dalyvauti ne viename koncerte arba su draugais aplankyti kelias vietas Lenkijoje ir Lietuvoje.

I. Pečiulytė: Man irgi abiturijos egzaminai labai svarbūs. Planuoju „užsiversti“ knygomis ir uoliai mokytis. Noriu pasiekti gerus rezultatus, kad galėčiau įstoti į išsvajotą universitetą ir sėkmingai jame mokytis. O kokie mano tikslesni planai – kol kas nesakysiu. Tebūnie tai mano maža paslaptis.

L. Chmieliauskas: Labai norėčiau gerai išlaikyti abiturijos egzaminus ir įstoti į aukštąją mokyklą. Planuoju

Kovo 11-osios licėjaus abiturientai

studijuoti statybos inžineriją, bet jei nepavyks, turiu kitų planų.

T. Senda: Esu pasiruošęs tęsti mokslus. Planuoju studijuoti taikomąją lingvistiką. Tobulinsiu dvi užsienio kalbas – anglų ir prancūzų, kad vėliau galėčiau atverti duris į vertėjo karjerą. Aišku, turiu ir planus B, C, D, o gal ir E, bet labiausiai domiuosi kalbos mokslais.

Atsisveikinimo akimirka

J. S.: Kokia Punsko Kovo 11-osios mokykla išliks Jūsų atminty?

L. Vilkelis: Pirmiausia mokyklą atsiminsiu kaip vietą, kurioje reikėjo mokytis. Juk geriau buvo pasimokyti ir gauti bent teigiamą pažymį negu „kuolą“, kurį reikia taisyti. Tai buvo bendravimo su draugais vieta. Labai džiaugiuosi, kad galėjau gyventi bendrabutyje. Gal ir neilgai ten buvau, bet žmogus gyvendamas toliau nuo gimtųjų namų tampa labiau savarankiškas. Visada atsiminsiu mokytojus, kurie dėjo daug pastangų, kad ko nors mus išmokytų.

I. Pečiulytė: Licėjus visų pirma siejasi su draugais, kurie šiuos trejus metus pavertė gražiausiomis mano gyvenimo

akimirkomis. Licėjų atsiminsiu kaip vietą, kurioje gyvenau vėjavaikės gyvenimą. Juk nereikėjo pačiai niekuo rūpintis. Mokytojai ir tėvai stengdavosi mums įvairiai padėti. Čia buvo tikrai smagu.

L. Chmieliauskas: Kovo 11-osios licėjų atsiminsiu kaip savo antrus namus. Sėlygos ir atmosfera mokykloje labai geros. Mokykla mane

subrandino. Į gyvenimą įnešė labai gerų ir neužmirštamų prisiminimų.

A. Sorokaitė: Mokykloje buvo visko: pykčio, nervų, juoko, ašarų, nusivylimų, daug mokslo, bet man čia patiko. Nesigailiu, kad pasirinkau būtent šią mokyklą. Joje išmokau nepasiduoti ir siekti savo tikslo.

T. Senda: Licėjus buvo ta vieta, kurioje turbūt geriausiai jaučiausi. Visi pažįstami, nepakartojama klasė, puiki atmosfera, pokštai ir darbas. Su malonumu čia ne kartą grįšiu ir stebėsiu mokyklos gyvenimą.

J. S.: Galbūt norite kam nors padėkoti, o gal ko palinkėti jaunesniems draugams?

L. Vilkelis: Norėčiau širdingai padėkoti visiems mokytojams, ypač auklėtojais, kurie, kaip sakoma, išlaikė su mūsų klase per trejus metus (nes mūsų klase nebuvo viena iš ramiausių)! Kad ir būdavo pykčio, viskas gerai baigėsi. Taip pat noriu padėkoti tėvams, kurie ne kartą padėjo ir mokė mus gerbti savo tautą, puoselėti lietuviybę. Norėčiau savo klasės ir kitiems draugams palinkėti ištvermės gyvenime, kad siektų savo tikslų ir niekada neužmirštų vieni kitų!

A. Sorokaitė: Pirmokams ir antrokams linkiu ištvermės moksluose ir siekiant gyvenimo tikslų. Žinau, kad erzina rašiniai, kontroliniai, bet ateis toks laikas, kai viso to pasiilgsite. Be to, čia įdėta daug Jūsų gerumo.

I. Pečiulytė: Be galo esu dėkinga tėvams, kurie visuomet mane palaikė. Taip pat padėkos žodžiai keliauja mokytojams. Tačiau labiausiai esu dėkinga savo klasės ir kitiems draugams. Jų dėka šis laikotarpis buvo labai linksmas. Norėčiau savo draugams palinkėti išsirinkti tinkamą gyvenimo kelią, nenukrypti į klystkelius, nepamiršti savo draugų bei vienybės jausmo.

L. Chmieliauskas: Noriu padėkoti mokytojams už jų pastangas, kantrybę ir už lavinimą. Draugams linkiu sėkmės egzaminuose ir tolesniame gyvenime, kad pasirinkti keliai jų nenuviltų.

T. Senda: Mokiniam linkiu ištvermės. Dirbkite, veikite, planuokite laiką, būkite aktyvūs. Mokėkite vieni kitus išklausti. Mokytojams linkiu atrasti savyje naujų idėjų ir ieškoti motyvacijos. Jūs turite didžiulę įtaką jaunam žmogui, kuriate bendrą licėjaus įvaizdį. Jeigu tai vienintelis lietuvių licėjus Lenkijoje, tegul jame mokslas, atmosfera bei bendravimas būna ypatingi.

Arčiau savo žemės

Juozas Kėkštas – artėjant 100-osioms gimimo metinėms

JANINA MACUKONIENĖ

Tėsinys.

Pradžia „Aušros“ š. m. 7 nr.

Po karo audrų gyvendamas Romoje Juozas Kėkštas išleido antrą savo poezijos knygą „Rudens dugnu“. Joje atsirado eilėraštis, atskleidžiantis poeto išgyvenimus prie Montė Kasino – „Maioli žydi aguonom“, kurį pats autorius vertino kaip „iš to laikotarpio geriausiai pavykusį“. Poetas, dar gyvendamas Italijoje, surenka taip pat naujausių savo eilėraščių pluoštą ir 1947-aisiais išleidžia Romoje kaip rinkinį, pavadintą „Staigus horizontas“.

„1947 m. balandžio mėn. iš Italijos pasukau į P. Ameriką. Apsigyvenau Argentinoje, Buenos Airėse. Čia, kad galėčiau pragyventi, ėmiausi devynių amatų bei darbų, bet dešimtas visuomet buvo skurdas.“ Taip savo gyvenimą užjūryje apibendrina poetas. Kaip ir daugumai emigrantų, susirasti darbą ir gyvenimo vietą visiškai svetimose aplinkose buvo sunku. J. Kėkštas dirbo stikliumi, audėju, cemento fabriko darbininku, kol galiausiai įsitvirtino prie gelžbetoninių kelių statybos. Čia 2 metus atidirbus „juodadarbiu“ sąlygos kiek pagerėjo – tapo tarnautoju. Nepaisant sunkios buities, poetas labai aktyviai įsitraukia į lietuvišką literatūrinį darbą. Jau 1948 m. išleidžia savo eilėraščių rinkinį „Diena naktin“ (sudėti eilėraščiai iš „Rudens dugnu“ ir „Staigus horizontas“), 1951 m. paruošia naują rinkinį „Ramybė man“, dalyvauja antologijoje „Žemė“, redaguoja pradėtą leisti Buenos Airėse neperiodinį literatūros ir kritikos

žurnalą „Literatūros lankai“. Šio labai reikšmingo egzodo literatūrai žurnalo bendradarbiai buvo visų pirma „žemininkai“ (K. Bradūnas, H. Nagys, Alf. Nyka-Niliūnas), iš kurių tik J. Kėkštas gyveno Buenos Airėse, taigi jam ir teko atlikti daugiausia redakcinių ir kitų darbų. Tuo metu jis taip pat rašė straipsnius apie lenkų ir ispanų literatūrą Bostone leidžiamai Lietuvių enciklopedijai. Paruošė laidai savo rinktinių eilių rinkinį „Eta-pai“, kurį 1953 m. išleido „Ventos“ leidykla Nordlingene.

Sunku suprasti, iš kur į tolimą šalį nublokštas, sunkiu darbu pelnintis sau duoną ir pastogę žmogus ėmė jėgų atlikti tokius didelius ir reikšmingus mūsų tautai darbus. Tie darbai buvo duoklė tėvynei ir kova dėl jos kultūros išsaugojimo. Išeivijoje atsidūrusios dvi trečiosios tarpukario Lietuvos rašytojų sąjungos narių siekė atgaivinti lietuvių literatūrą svetimose žemėse, nes jie „vieninteliai lietuviškos meninės kūrybos tęsėjai – tėvynėje gyvą žodį užspaudė okupantai“ (V. Kubilius: Lietuvių literatūros istorija). Ši kilni misija ir J. Kėkštą vertė dirbti be atodūsių, netausojant nei savo jėgų, nei sveikatos, kol...

„1957 m. gruodžio mėn. pargriovė mane kairiapusė hemiplegija (kairės rankos ir kairės kojos paralyžius) kraujo išsiliejimo smegenyse ir sukresėjimo pasekoje“. J. Kėkštas 10 mėn. gydėsi La Platos ligoninėje, tačiau sveikatos nesusigražino. Nepajėgdamas dirbti fizinių darbų, 1959 m. kovą atvyko į Lenkiją. Kadangi į Lietuvą tais laikais niekam iš Vakarų pasaulio patekti nebuvo įmanoma, pasinaudodamas draugyste su

įtakingais lenkų poetais (Bronieviskiu, Putramentu) atvyko į Lenkiją, kad būtų „arčiau Lietuvos“ – kaip ne kartą poetas prasitaręs laiškuose draugams. Nors daugelis išeivijos inteligentų, rašytojų ir menininkų tuo metu atsiribojo nuo „sovietinės“ Lietuvos – kūrė tikrąją lietuvių literatūrą svetur, smerkdami tėvynėje gyvenančius prisitaikėlius, J. Kėkštas teigė, kad negalima nutraukti ryšių su etninėse žemėse gyvenančiais tėvynainiais: „Savo kritikos straipsniuose reikalavo, kad lietuvių rašytojas, atsidūręs Vakaruose, sietų savo likimą ne su emigracijos likimu, bet su Lietuva, nes tauta liko krašte, o emigracija yra tik mažytis jos fragmentas“ (V. Kubilius). Atsiradęs Varšuvoje visomis išgalėmis stengėsi suartinti šiuos du pasaulius ir kai kas jam pavyko. Susirašinėdamas su „Vagos“ leidyklos direktoriumi Jonu Čekiu, su kuriuo per savo jaunystės laikų bičiulę Aldoną Liobytę užmezgė draugiškus ryšius, šį įtikinėjo, kad reikia išleisti vieno ar kito išeivijos rašytojo kūrybą: „Aš, matai, ir toliau užsispyręs laikausi nuomonės, kad ne tik Mačerniu, bet ir gyvais kai kuriais emigrantais poetais vertėtų kiek gyviau susidomėti ir „pasisavinti“ juos. Pagalvokite, učitite, drauzja!“ (laiškas rašytas 1965-VI-9). Panašiai „derėjosi“ J. Kėkštas, kad būtų išleistas Lietuvoje K. Bradūnas, A. Škėma ir kiti. Aišku, nedaugeliu J. Kėkšto siūlymų „Vagos“ leidykla pasinaudojo, nes jai buvo „užkrauta“ stipri ideologinė cenzūra, tačiau kažkiek ledų sulaužyta. Panašiais būdais poetas stengėsi paveikti taip pat išeivijos leidėjus, kad šie susidomėtų geriausiais

Lietuvoje leidžiamais kūrinių. Daugelyje laiškų J. Kėkštas dėkoja už atsiųstas įvairias knygas iš Lietuvos, prašo perduoti jo siunčiamas knygas, leistas Vakaruose. Pasiskaičius tik spausdintus laiškus, siunčiamus iš Varšuvos, susidaro įspūdis, kad mažas kambarėlis Revoliucinio judėjimo veteranų namuose buvo lyg tiltas, jungiantis išeivijos ir tarybinės Lietuvos literatūrinį gyvenimą. Tą tiltą pastatė žmogus su didele fizine negalia, tačiau su dar didesne dvasios stiprybe. Net įdomu būtų sužinoti, ar nesusekė šio tilto akylai komunistinio saugumo akis. Gal nuo pareigūnų apsaugojo J. Kėkštą jo gyvenamojo būsto iškaba „Revoliucinio judėjimo...“, o gal biografijoje įrašyta sąsaja su komjaunimo organizacija? Kaip bebūtų, nors gyvendamas Varšuvoje J. Kėkštas sukūrė labai nedaug originalių eilėraščių, skundėsi, kad čia jam trūksta įkvėpimo, tačiau visą laiką intensyviai paskutinėmis jėgomis dirbo tarpininkaudamas, rašydamas daugeliui kultūros žmonių laiškus, straipsnius, versdamas lenkų, ispanų, italų literatūrą. Tai buvo didelės erudicijos žmogus. Malonu skaityti jo laiškus, nes jie žaismingi ir pilni optimizmo, pasiūlymų iš pačio savęs, atvirkščiai negu poezija.

Nemažai poeto laiškų, rašytų 1963–1965 m. J. Čekiui ir kitiems, skirti jo knygos „Lyrika“ išleidimo reikalams aptarti (knyga pasirodė 1964 m.) ir išvykai į Lietuvą (išvykti pavyko po didžiulių pastangų tik 1966-ųjų liepą). Užmegzti ryšius su Lietuva padėjo jaunystės draugai dar iš gimnazijos laikų, pažintys su poetais ir tai, kad suspėjo prieš karą Vilniuje išleisti pirmą poezijos rinkinį „Toks gyvenimas“, kuris buvo gerai įvertintas ir ypatingai neužkliūvantis sovietinei ideologijai. 1964-aisiais Vilniuje leidžiamai J. Kėkšto knygai taip pat norėta duoti tą patį pavadinimą, tačiau autorius net keliuose laiškuose prašo „Vagos“ direktorių, kad šio sumanymo atsisakytų:

„Gaila, kad taip išeina, kad negalite pavadinti knygos „Poezijos“ vardu, bet, man regis, „Toks gyvenimas“ irgi nelabai tinka knygos pavadinimui (...). Nesu užsispyręs, žinoma (...) nenorėčiau trukdyti ir jau daromus darbus velti ir komplikuoti. (...) Jei „Poezija“ būti negali, tai galėtum ją pavadinti „Eilėraščiai“, „Eilės“ arba „LYRIKA“. „Lyrika“, man regis, simpatiškausia.“ Pagaliau atsižvelgta į autoriaus norus ir knyga pavadinta „Lyrika“, tačiau kai kurios eilės buvo šiek tiek pataisytos, nepaisant poeto nuomonės.

Knygos išleidimas Tarybų Lietuvoje teikė vilties, kad į šią šalį bus išleistas ir jos autorius, bent trumpam, knygos pristatymo iškilmėms, tačiau įvažiavimo į Lietuvą dokumentams sutvarkyti prireikė dar dvejų metų ir labai daug pastangų bei įtakingų žmonių pagalbos: „Neaišku tik dabar, kaip su mano „ekskursija“ į Vilnių. (...) Būk geras, suveik ką nors šia tema. Žinai, kad aš čia bejėgis. Visiškai nesiorientuoju, ką, kur ir iš kurio galo megzti. Pasitark su Jonu K., su Eduardu, su Albinu, kur keturi stos, visada daugiau padarys (arba velnias viską nuri!).“ Kai Lietuvoje pagaliau buvo sutvarkytas oficialus kvietimas, pasirodė, kad J. Kėkštas neturi tinkamo asmens dokumento. „Įsivaizduok, kad neturiu „asabisto davado“. Turėjau iki šiol laikiną tapatybės pažymėjimą, bet ir jo galiojimas išgeso. Dabar įdaviau prašymą dėl žmogiško paso, tai reikalauja iš manęs visokių metrikų ir kitokių špargalų. O iš kur man visa tai imti po tiek metų, kai viską išbarsčiau po svietą, geriau sakant, mane išbarstė. Barstė, barstė, bemaž visai nubėrė į kokią peklą, iš kurios nebegrįžtama.“ Bent trumpam nuvažiuoti į Lietuvą, pamatyti Vilnių Kėkštui buvo gyvybiškai svarbu, o tvarkyti dokumentus trukdė ir negalia, ir neperžengiami administraciniai reikalavimai. J. Kėkštas dėl to jausdavosi pažemintas, palūžęs, bet vis tiek atkakliai ieškojo išeities:

„Tampo mane visoki burrokratai, kala visokias vinis į galvą, daužau galva sienas ir skylės išdaužt negaliu. Suorganizuokit, mielieji, kokį valdišką raštą atitinkamai įstaigai ar asmeniui Varšuvoje, idant nesunkintų, o palengvintų ir paspartintų visą „bylą“, – rašo 1965-ųjų gruodį J. Čekiui.

Pagaliau po gero pusmečio pavyko J. Kėkštui nuvykti į Vilnių „Vagos“ leidyklos ir LTSR rašytojų sąjungos oficialiu kvietimu. Čia dar stoty jį sutiko keletas senų lenkmečio draugų, rašytojai, visuomenės veikėjai, buvo suorganizuotas susitikimo vakaras. Poetui sudaryta galimybė aplankyti Vilnių, Kauną, Trakus, Pirčiupį, Dargužių kolūkį. Pobūvis turbūt užtruko tik keletą dienų ir, atrodo, poetas visur buvo lydimas ne tik draugų, bet ir saugumiečių, nes vėliau skundėsi laiške Aldonai Liobytei: „Vienas iš mano išvykos į Vilnių tikslų taip ir liko neišpildytas, būtent – su Tavim taip „nuo dūšios“ pasišnekėti ir neteko. O ir tas galvotrūktinis staigus išvažiavimas į Minską gerokai kortas sumaišė, net nesmagu prisiminti, kad ano šeštadienio vakaras buvo užplanuotas pas Tave...“ J. Kėkštas taip pat apgailestauja, kad dėl staigus išvažiavimo nenuvyko, kaip buvo planavęs, ir į Rusų kapines „su Mile atsisveikinti... prie progos sau kur artimais vietelę nusižiūrėti ir užsitiškrinti. (...) Aš daug svetimų žemių esu matęs, ir visos jos man uff kaip nusibodo! Nenoriu joms savo kaulelių patikėti“. Ši išvyka į Vilnių, ilgus metus gyvenant Varšuvoje, „prie Lietuvos slenksčio“, visgi buvo vienintelė iki J. Kėkšto mirties, nors labai jį kankino vienatvė ir tėvynės ilgesys, o kaulelių taip pat nebuvo kam nugabenti prie mylimosios į Rusų kapines.

*Palinko žemė, palinko,
gyvenimas dumba ir šlampa,
širdis – užgesusi lempa –
verkia ir rauda kažin ko.*

*Šalti lietūs lyja ir lyja
– tavo tėvynė toli –
ilgesio nešt negali jau
ir verkti nebegali.*

„Palinko žeme“

J. Kėkštas – didelis Lietuvos patriotas, visada ją laikęs savo tėvyne, tik gimtąja kalba kūręs savo originalią poeziją, Lietuvos labai ilgėjęsis, jai dirbęs ir troškęs jos žemei palikti savo kaulelius – teisiškai niekad nebuvo Lietuvos piliečiu. Dėl to jam gyvenant svetimose šalyse būdavo bemaž neįmanoma įrodyti, jog jis lietuvis, mat buvo gimęs Taškente – taigi pagal gimimo vietą uzbekas arba rusas, o nuo persikraustymo į Vilnių 1921 m. – lenkas, nes tada Vilnius jau buvo Lenkijos valstybės sudėtyje, vėliau rusų, vokiečių okupacijoje. Užjūryje, jo laiškuose žaismingai vadinamame žeme „už kūdros“, Kėkštas buvo Argentinos gyventojas. O kur dar karo klajonėse praleisti metai... Norėdamas gyventi bent „arčiau savo žemės“ ir ją aplankyti patyrė nemažai vargo, kol išsirūpino dokumentus, kad teisėtai gyvena Lenkijoje, nors jau anksčiau, 1961-aisiais, jam ši valstybė

buvo priskyrusi invalidumo pensiją. „Dabar jiems su svietkais įrodinėju, jog esu gimęs, brendęs ir augęs, kaip Polščios obyvatilius, atseit visai teisėtai gyvenęs ant šios Pažadėtosios Žemės“, – su ironija ir sarkazmu rašo 1965 m. laiške draugui J. Čekiui.

„Aušros“ skaitytojams, be abejo, būtų įdomu paskaityti ir J. Kėkšto eilėraščių, kurių daugelį norėjosi bent pacituoti, ir labai žaisminga kalba rašytų laišku – juos galima perskaityti dideliu tiražu išleistoje knygoje – Juozas Kėkštas: Dega vėjai. – Vilnius: Vaga, 1986. Baigiant šį lakonišką straipsnelį norisi paraginti asmeniškai pažinėjusius J. Kėkštą Varšuvoje gyvenusius mūsų kraštiečius nepatingėti ir pateikti „Aušrai“ daugiau žinių apie jį kaip žmogų, su kuriuo teko bendrauti. Eilėraštyje „Vladui Šlaitui“ J. Kėkštas nusako savo ir kito panašaus likimo poeto padėtį taip:

*Tu Londone, aš Varšuvoj, bet mes abu
Tą patį vargą velkam,
Abiem mum širdys (kaukdamos net)
verkia
(Aš apie ilgesį ir skausmą mirtiną
kalbu).*

Parduodu sojų rupinius
ir sojų sėlenas
tiesiogiai iš gamintojo.

Teirautis
tel. 509 522 747.

Išnuomosi dviejų kambarių butą Suvalkuose.

Teirautis
tel. 666098080.

**PARDUODAME AKMENS ANGLI
patraukliomis kainomis.**

Perkant daugiau kaip 4 tonas tonos kaina 550 zl.

Juozas Zubavičius, Seinai, Konarskio g. 4
Tel. 606 459 579, 87 5173 137

Gegužės pirmasis sekmadienis – viena gražiausių, besiskleidžiančiais žiedais pasipuousių švenčių – Motinos diena. Visas Mamas, besidžiaugiančias gražiai augančiais vaikais, ir tas, kurios didžiujasi jau suaugusių vaikų likimais, sveikiname ir linkime, kad šypsena Jūsų niekad neapleistų. O toms Motinoms, kurioms motinystė atnešė ne tik džiaugsmo, bet ir sielvarto dėl įvairių likimo surašytų istorijų, tariame – stiprybės ir ištvermės!

Jums visoms „Aušros“ redakcija ir bendradarbiai skiria Juozo Kėkšto eiles:

MOTINAI

*Žinau, kad naktimis nemiegi,
kad skausmas ašarom akis tau čiulpia,
žinau, kad soduos paukščiai tau (taip
kaip ir man)
linksmy dainų jau nebečiulba.*

*Žinau, kad motinišką tavo širdį
peiliai raižo,
juk paėmė nevalion sūnų.
Prisimenu, kai ėmė, ašaras stengeis
paslėpt nuo to,
kurį pavadinai tu palaidūnu...*

*Aš jas mačiau ir tu tai pastebėjai.
Nusisukei. Paskui nusišypsojai.
Kai išvedė – ilgai prie lango tu
stovėjai,
atsigrįžau – dar skarele šlapia pamo-
jai...*

*O motin, motin mano:
tavo sūnus taip sunkiai serga!
Širdy jo meilė dega didelė kaip saulė!
Taip noris jai išsprukt, nuvyt šešėlį
sargo,
priglausti prie savęs išniekintą
pasaulį...*

*Neverki, motin, ir nekeik sūnaus,
jis grįš, jis, mama, grįš,
jei tik rūsy drėgnoj nežus, jei
nepamirš...*

Dalyvavome „Skrydyje per Lietuvos istoriją“

NERINGA VIRAKAITĖ

Balandžio 22 d. Punsco Dariaus ir Girėno gimnazijos antrokės dalyvavome Lietuvos aviacijos istorijai skirtame renginyje Kaune – konkurse „Skrydis per Lietuvos istoriją“. Jo rengėja – Kauno Jurgio Dobkevičiaus vidurinė mokykla – šitaip norėjo paminėti Dariaus ir Girėno aerodromo atidarymo 100-ąsias metines. Prieš išvykdamos turėjome atlikti namų darbą – paruošti plakatą apie aviaciją bei Kauno Dariaus ir Girėno aerodromą ir prisistatymą.

Pirmiausia lankėme Aviacijos muziejų, o vėliau dalyvavome konkurse. Vertinama buvo viskas. Varžytis turėjome su 10 Lietuvos mokyklų. Mes I vietą laimėjome už geriausią savo komandos ir mokyklos pristatymą. Konkurso nugalėtoja – Šilalės vidurinės mokyklos komanda.

Punsco mokyklai atstovavome mes, II a klasės mokinės Karolina, Anastazija, Lidija, Jolanta ir aš, tačiau su mumis važiavo ištikima palaikymo komanda: Viktorija, Rimas, Matas ir Artūras. Mus globojo mokytoja Vida Uzdilienė.

Namo grįžome kupini išpūdžių ir įsitikinę, kad verta dalyvauti tokiose išvykose.

Konkurso dalyvės ir sirgaliai iš Punsco Dariaus ir Girėno gimnazijos

Prokuratūra nutraukė ikiteisminį tyrimą dėl lietuvių žeidžiančių komentarų

„AUŠROS“ INF.

Seinų prokuratūra nutraukė ikiteisminį tyrimą dėl neapykantą lietuviams skatinančių bei juos žeidžiančių komentarų. Kaip informuojama www.sejny.net tinklalapyje, prokuratūra nutraukė tyrimą, nes jai nepavyko nustatyti, kas rašė tokius komentarus.

Gruodį po Seinų burmistro pasisakymo apie galimybę pakviesti dirbti lietuvių pavaduotoją internete pasipylė pikti komentarai. Tuomet tarp teiginių, kad Vilnius yra lenkų, kad lietuviai turėtų nešdintis iš Lenkijos

ir panašiai, atsirado vienas komentaras, siunčiantis lietuvių į koncentracijos lagerį: „Į Aušvicą juos ir į dujų kameras“ („Umieścić ich w Auschwitz i zagazować“).

Kai kovo 4 d. laikraštyje „Gazeta Współczesna“ pasirodė informacija apie pradėtą ikiteisminį tyrimą, padvelkė optimizmu. Atrodė, kad iš tikrųjų su tokiais nuotaikomis lietuvių atžvilgiu bus pradėta ryžtingai kovoti. Tačiau jau minėtoji informacija www.sejny.net parodo, kad visuomenė dar prie to nepribrendo.

Čia jau net necituojamas komentaras apie Aušvicą ir ten siunčiamus lietuvių, o tik paminima, kad komentaruose lietuviai buvo įžeidinėjami. Beje, žinutėje teigiama, kad prokuratūra negalėjo nustatyti komentarų autoriaus ir dėl to užbaigianti tyrimą.

Reikia pripažinti, kad vis dėlto pradėtas ikiteisminis tyrimas yra žingsnis pirmyn. Ne toks, kokio norėtusi, bet vis tiek – į gera.

Garliavoje dainavom Lietuvai

XIX tarptautinis lietuviškos patriotinės dainos konkursas-festivalis Garliavoje gražiu pavadinimu „Dainuoju Lietuvai“

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Balandžio 18 d. Garliavos meno mokykloje jau 19-ąją kartą vyko dainos šventė. Ne bet kokios dainos, o apie Tėvynę. Patriotinės dainos konkursas. Tokio pobūdžio renginių Lietuvoje nėra gausu. Todėl Seinų „Žiburio“ mokyklos bendruomenė didžiuojasi, kad yra kviečiama ir kiekvieną kartą dalyvauja tokia me prasmingame renginyje. Šiais metais seiniškiams atstovavo mokyklos vyriausieji – gimnazistų ansamblis „Žiburyš“ ir pradinukai, I–III klasių mokiniai – „Žiburiukai“.

Pagal festivalio nuostatus dalyviai buvo padalinti į keturias grupes: ikimokyklinukų, I–IV, V–VIII ir IX–XII klasių mokinius. Renginyje dalyvavo Kauno rajono mokyklų, vaikų darželių ir meno mokyklų mokiniai. Šiais metais tarp dalyvių atsirado ir kai kurios Kauno miesto mokyklos.

Patriotinės dainos konkurso-festivalio „Dainuoju Lietuvai“ tikslas – ugdyti Lietuvos vaikų ir jaunimo

I–III klasių mokiniai – „Žiburiukai“

patriotiškumą, puoselėti tautos tradicijas, lietuviškas dainas ir kalbą, diegti meilę Tėvynei Lietuvai, šalies kultūros paveldui, ugdyti jaunosios kartos kūrybinius bei meninius gebėjimus ir meno sampratą. Siekiama palaikyti ryšius su lietuviškomis mokyklomis užsienio šalyse, plėsti kultūrinius ryšius, garsinant Lietuvos vardą. Tarptautinis konkursas-festivalis „Dainuoju Lietuvai“ vyksta kas antri metai.

Seinų „Žiburio“ mokyklos ansam-

bliai šiame konkurse dalyvavo jau septintą kartą. „2011 metais parsivežėme Grand Prix. Tai tikrai buvo daug išpūdžių ir jaudulio. Komisija teikia apdovanojimus, o mes vis liekam ir liekam nepakviesti. Maniau, kad jokio diplomo negausim. Ir štai atėjus laikui teikti pagrindinį prizą išgirdau mūsų vardą. Tai nuostabus jausmas, – prisimena „Žiburiuko“ ir „Žiburio“ vadovas Juozas Pileckas. – Kartais jau nesinori savaitgalį vėl kur nors važiuoti, atstovauti, bet pagalvoju – į šitą prasmingą konkursą vykti būtina.“

Dalyvius stebėjo ir vertino garbinga komisija. Jos pirmininkė Rasa Juzukevičiūtė, operos solistė, nariai: Viktoras Masevičius, LMTA profesorius, Gitana Pečkytė, Kauno J. Gruodžio konservatorijos dėstytoja, Donatas Jakūbonis, Kauno

Gimnazistų ansamblis „Žiburyš“

J. Gruodžio konservatorijos dėstytojas, Genovaitė Katinauskienė, Garliavos bendruomenės centro „Gaida“ pirmininkė. Šiais metais festivalyje pasirodė 23 dalyviai, tarp jų solistai, duetai, ansambliai.

Niekas neliko abejingas Babtų muzikos mokyklos filialo vaikinų ansamblui, padainavusiam dainą apie partizanus. Jie savo balsais ir įtaiga pavergė žiūrovų širdis – nuo mažiausio iki vyriausiojo. Pasirodymas užbūrė ir komisiją – tie vaikinai pelnytai laimėjo pagrindinį festivalio prizą. Šiais metais mūsų mažieji „Žiburiukai“ laimėjo III vietą, o mokyklos direktorius Algirdas Vaicekaskas priėmė apdovanojimą už tai, kad „Žiburio“ mokykla puoselėja lietuviškumą už Lietuvos ribų ir kiekvienais metais dalyvauja patriotinės dainos konkurse-festivalyje Garliavoje.

Kupini emocijų grįžome namo.

Sveikai gyventi

SILVIJA LIAUKEVIČIŪTĖ

Šių metų balandžio 8 dieną „Žiburio“ gimnazijos atstovai su biologijos mokytoja Danute Valukonyte nuvykome į konferenciją sveikos gyvensenos tema Lazdijuose. Joje dalyvavo Veisiejų, Kučiūnų, Lazdijų, Seirijų mokyklos ir mūsų draugai iš Punsko. Visi paruošė labai įdomias pateiktis bei papasakojo apie tai, kaip jie sveikai gyvena savo mokyklose.

Konferencija truko maždaug 4–5 valandas. Per pertraukas mankštino mės. Organizatoriai paruošė mums sveikas vaises.

Renginyms mums labai patiko ir buvo vertingas, nes įgijome naujų žinių apie sveiką gyvenseną bei smagiai praleidome laiką su draugais iš Lietuvos.

Pavasaris ūkiuose

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

Pavasaris – džiaugsmo metas, naujų darbų, siekių laikas. Jam atėjus atsiranda daugiau jėgų.

Žemė – mūsų turtas. Kiek daug gėrybių ji gali išauginti! Vyresni žmonės sako: „Žemė tai mūsų duona kasdieninė“. Ji žiemą turi pailsėti, o pavasarį dirbama, purenama. Pasėjus grūdą, pasodinus sėklą – duoda gražų derlių.

Sodinant, sėjant paskiras kultūras seniau buvo labai paisoma mėnulio fazių. Tuomet mažiau buvo ūkiuose žemės, dirbta arkliais, o dabar – nauja technika, dideli žemės plotai. Tačiau visuomet neapsieinama be žmogaus rankų darbo. Mašinos pačios nedirba. Tad reikia triūsti nemažai ir sunkiai.

Nors praėjusi žiema buvo lengva, tik keliskart pasnigo, pašalo ir oras buvęs panašus į rudens ar pavasario, bet ji vis vien įkyrėjo, reikėjo laukti, kada vėl bus galima džiaugtis pavasariu. Nors jis gana šaltas ir vėjuotas, bet jau kita saulė, gaivesnis oras. Nuo balandžio 25 d. staiga atšilo, temperatūra dieną viršija 20 laipsnių.

Nors žiema truko trumpai (šalčiausi ir sniegingi buvo gruodis ir sausis), gal tik du kartus per visą žiemą teko kasti sniegą, bet vis vien būstus reikėjo apšildyti (kuro neką mažiau reikėjo negu paprastai). O ir dažnos vėtros greičiau šilumą iš namų išvyravo.

Vasario pradžia šiomet atnešė daug džiaugsmo. Mat temperatūra dieną pakildavo iki nulio ir daugiau, nors naktimis pašaldavo. Saulė kopė vis aukšty, dienos ilgėjo. Baisios naktys su stipriomis vėtromis būna ir dabar, balandį, bet kai anksti pateka saulė – pagerėja nuotaika.

Prieš Velykas ypač gražiai sužaliavo žiemkenčių laukai. Budo gamta.

Pievų žolė taip pat gražiai nusidažė žalia spalva. Žaliai fone neretai matėsi pulkelis besiganančių stirnų, briedžių.

Pavasario atėjimą pranašavo ne vien parskridę paukščiai. Eugenijus Kaminskas jau daugel metų stebi vandenį. Jis tvirtina, kad kai vanduo šulinyje susiverčia, pradeda maišytis – orai keičiasi. Ponas Eugenijus tai pastebėjęs ateinant rudeniui ir prasidedant pavasariui. Jis sako: „Mano giluminiame 25 rentinių šulinyje vanduo jau gerą savaitę prieš Velykas susimaišė, susidrumstė, tai žinau, kad jau bus pavasaris, negrįš žiema. Be to, varlės keliai iš miego, ežiuką, barsuką – žiemos miegalius galima aptikti.“

Daugelis ūkininkų jau kovo pabaigoje akėjo, lygino, trėšė, o prieš Velykas spėjo pasėti vasarojų. Kas nesusėję apsidirbti, tam balandžio vidurys – šlapias, su stipriais vėjais – neleidžia įvažiuoti traktoriumi į laukus, pievas apsėti trąšomis. Reikia palaukti. Kad augalai dygtų, augtų, reikalinga drėgmė, šiluma ir šviesa. Dienos ilgėja, lietaus jau pakanka, tik šilumos reiktų daugiau.

Žemės ūkio rūmų delegatas Seinų apskrityje, nemažas ūkininkas, gaisrininkas savanoris Algirdas Palionis, kovo 30 d. dalyvavęs Žemės ūkio rūmų posėdyje Balstogėje, grįžo nusivylęs, nes nebuvo pateikta konkrečių dalykų. „Žemės ūkio ministras pasirašo nežemiškus, nežmoniškus įstatymus...“ – sakė jis.

A. Palionis susirūpinęs dėl kiaulių išnykimo grėsmės. Buvo sulaukytas jų supirkimas (jis iki šiol ribojamas), labai sumažėjo kaina. Žmonės uždaro dideles kiaulių fermas, kiti laiko vos keletą, tai kažkaip parduoda. Žadėta ūkininkams skirti paramą dėl sulai-

kyto kiaulienos supirkimo, bet ne visi ją gavo. Žemės ūkio restruktūrizavimo ir modernizavimo agentūra paskelbė, kad iki š. m. gegužės 31 d. ūkininkai privalo pateikti paraiškas – deklaruoti kiaulių auginimą – veterinarijos inspekcijai. Tai verta padaryti, nes iki 2018 m. tokiam kiaules auginančiam ūkiui galios savotiška apsauga, – sakė mano pašnekovas.

Nedrašiai teikiami projektai ūkiams modernizuoti ir plėsti, žemei pirkti. Nedrašiai, nes kol kas nėra nustatyti konkretūs kriterijai. Algirdas pasidžiaugė vien tuo, kad pieno kaina pakilo (Seinų pieninės vadovai ieško ir randa rinką pieno produktams parduoti) ir padidintos priemokos hektarui. Jis sakė, kad nukentės maži ūkiai, nes jiems priemokos sumažintos. Didesnės priemokos ir parama žadama jauniems ūkininkams.

Pateikiau Algirdui Palioniui dar keletą klausimų.

Eugenija Pakutkienė: Kas labiausiai neramina ūkininkus?

Algirdas Palionis: Kad pavasaris vėluoja, visi matome, bet ne tai mane ir kitus ūkininkus neramina. Galbūt gali staiga atšilti. Tuomet greit laukai sužaliuos, dygs kukurūzai, šiemet populiarius žirniai, dobilai, vikiai, lubinai (už juos pateikę paraiškas Žemės ūkio konsultavimo centrui ūkiai gavo šiemet ypač geras priemokas; buvo būtina ir sėjomaina).

Labiau neramina tai, kad dienos ir naktys šaltos. Dėl šilumos stokos nyki vegetacija ir gali plisti pelėsiai bei ligos. Žieminiai rugiai ir kvietrugiai gerai peržiemojo. Blogiau yra pamėškėse, kur pasėlius naikino briedžiai, elniai, stirnos, rausė šernai, bebrai. Daugelis pavasariop atsėjo arba planuoja vėl arti ir pasėti vasarinius javus. Aš briedžių ištryptuose ploteliuose kvietrugių lauke pasėjau vasarą.

Rausia šernai, urvus daro bebrai. Naikina mūsų pievas, kvietrugių laukus. Pernai man šernai sunaikino visą

hektarą kukurūzų. Stengiausi, kad man būtų atlyginta už gyvūnų padarytą žalą. Deja, ne taip lengva gauti kompensaciją, nors žiniasklaidoje Žemės ūkio ir kaimo plėtros ministerija giriasi, jog atlygina už visas šernų padarytas žalias. Tai nėra tiesa. Gyvūnams sunaikinus pasėlius sunku dėl kompensacijos susitarti su medžiotojais bei aplinkosaugos ministru, nors pagal Medžioklės teisės įstatymo 46–50 str. ir Aplinkosaugos įstatymo 126 str. už nuostolius turėtų būti atlyginta.

Gera, kad pirmiausia pakviečia Medžiotojų būrelį atstovą, kuris surašė protokolą. Gera, kad vėliau kreipiausi į Žemės ūkio konsultavimo centrą. Komisija apžiūrėjusi įvertino ir skyrė gerą sumą.

Vasario 17 d. Palenkės vaivada Voicechas Dzeżgowski (Wojciech Dzierżowski) paskelbė tądien pasirašytą Ministrų Tarybos įsakymą. Čia rašoma, kad ūkininkai, pernai patyrę nuostolių dėl žvėrių sunaikinto derliaus, privalėjo iki kovo pabaigos pateikti paraišką (ją pateikta 650) apskrities Žemės ūkio restruktūrizavi-

mo ir modernizavimo agentūrai.

Įvertinus nuostolius buvo paskelbta, kad nukentėjusiems ūkininkams bus išmokėti 6 milijonai zlotų iš programos „De minimis“. Valstybė skyrė 6 milijonus 100 tūkstančių zlotų paramą tiems, kas jos negavo per pastaruosius trejus metus.

Pinigai tik iš dalies išsprendžia problemą. Mat pulkai šernų vis puola ir jų daromų nuostolių daugėja. Nors paskelbta akcija nušauti mūsų vaivadijoje 500 šių gyvūnų, medžiotojai nelabai nori joje dalyvauti, nes jie nepasiruošę procedūroms, kurios laukia sumedžiojus žvėrį. Reikia turėti kur laikyti mėsą, kol ji bus ištirta. O laikyti reikia ilgokai ir tai kainuoja.

E. P.: Kaip apsisaugoti nuo šernų daromos žalos?

A. P.: Šernų nuvaikyti neįmanoma. Ūkininkai pasėlius aptveria elektriniu piemeniu, bulvių vagas pabarsto žmonių plaukais, aptveria, stato stulpelius su plevėsuojančiomis vėliavėlėmis, barškančiomis skardinėmis. Niekas

negelbėja. Jei iškapstyta, tai jau maža tikimybė, kad atžels.

Ūkininkai apdraudę kiek pasėlių, bet susilaukia menkos kompensacijos.

E. P.: Kokie dar saugomi gyvūnai kenkia ūkininkams?

A. P.: Arčiau upių, ežerų vėl priaugo daug bebrų. Jie kerta medžius: storus, kad nudilintų dantis, ir plonus – juos tempia prie vandens ir stato naujus namus, minta medžių žieve. Jei kas turi įregistruoto ir apdrausto miško, tai dėl bebrų grėsmės ar padarytos žalos gali kreiptis kompensacijos. Tačiau daugelis susiduria su biurokratija. Ūkininkams sunku būna išreikalausiti atlygį už padarytą žalą. Ogi laukinius padarus turi saugoti ir ūkininkai, ir medžiotojai. Pastarųjų pareiga šerti žvėris. Tam tikrą jų kiekį kasmet reikia sumedžioti, bet ir čia susiduriama su sunkumais: mėsa tirinama, niekas nesuperka sumedžiotos žvėrienos, be to, mažos kainos, o pasisavinti įstatymai draudžia...

E. P.: Kaip Žemės ūkio rūmai gali padėti ūkininkams?

A. P.: Žemės ūkio rūmai gali ir negali ūkininkams padėti. Prasidėjo naujų lėšų dalijimas pagal pateiktus projektus. Blogiausiai, kad ministras nesikalba nei su ūkininkais, nei atstovais. O mums ypač reikia patarimų. Briuselyje vyksta debatai. Iš skiriamų lėšų ūkininkams nubyra mažiausiai. Apkarpė jas ne vien Lenkijos ūkininkams, bet ir Lietuvos, Latvijos, Estijos. O kalbama apie infrastruktūros gerinimą. Iš viso mūsų vaivadijai skirta 70 mln. Rodos, ne tiek jau mažai, bet iš to ūkininkams nedaug tenka.

Kalbama apie priemokas nuo hektaro – skirtingai duoti tiems, kurie iš tikrųjų dirba žemę, ir tiems, kas tik popieriuje turi tą žemę, bet jos nedirba. Degalų hektarui daugiau skirti. Trąšos ir vėl labai pabrango, o mūsų

produkcijos kainos krenta: ir mėsos, ir pieno. Kas per logika, jei pusė pasaulio badauja, o čia kalbama, kad per daug gaminam, nėra kur dėti, todėl mažinamos kainos. Kiaulienos neperka nei Lietuva, nei Rusija.

Nustatytos pieno kvotos. Jei peržengi ribą, tai kaina dar labiau nukrinta. Pernai dėl viršytų pieno kvotų daugelis pieninei sumokėjo dideles baudas (aš pats apie 1200 zł, tai, sakyčiau, dar nedaug). Šiomet kvotos panaikintos, bet žemdirbiai į tai žvelgia atsargiai ir vis vien stengiasi paisyti normų. Seinų pieninė didelė. Vadovai ieško rinkos. Pieno kaina – nuo 1,20 zł iki 1,60 zł.

ES lėšos kažkaip nevienodai paskirstomos. Spėliojama, kad gali būti pakitimų, tai lai lieka, kaip buvo, tos priemokos nuo hektaro ūkininkams.

E. P.: Ar kiek sprendžiamos ūkininkų problemos?

A. P.: Nors civilizacija, technika žengia pirmyn, ūkininkai beldžiasi į visas galimas duris, bet aptinka kliūtis. Įstatymai nerealūs, lyg iš Mėnulio paimti, negyvenimiški. Nėra kam

sukurti gerų įstatymų...

Kiauliena vis pinga, uždaromos kiaulidės. Trąšos dvigubai pabrango, veterinarijos paslaugos brangsta. Žmonės turi gyvulių parduoti, bet mažų veršiukų jau nesuperkama, kaip kad anksčiau supirkdavo ir vežė į Prancūziją.

Yra įstatymas: jei ūkininkas gauna išmokas, tai turi saugoti gamtą, laukinius gyvūnus. Tačiau privalėtų gauti ir žmonišką kompensaciją.

Atrodo, lyg žemės ūkio ministras visiškai nesuprastų žemės ūkio reikallų. Tarkim, Prancūzijoje ar Danijoje jei kam nors nepritaria Žemės ūkio rūmai, ministras to nepasirašo. Pas mus to nepaisoma, o paskui priimtus sprendimus sunku atšaukti.

Šiomet gegužės 31 d. vyks rinkimai į Žemės ūkio rūmų delegatus. Vis pritrūksta balsų, nes pagal įstatus tik vienas ūkininko šeimos narys gali balsuoti. O kad delegatas būtų išrinktas, reikia bent 50 balsų.

E. P.: Ačiū už pokalbį.

Valdo Žilionio nuotr.

Pasaulinio garso išradėjas – lietuvis, kraštietis ir giminaitis

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

Irena Stone Tomalis (Tumelytė)

Paėmę į rankas paprastą kryžminį atsuktuvą, dauguma mūsų tėvynainių net neįtaria, kad tai genialaus lietuvio išradėjo Juozapo Tumelio (Joseph Tomalis), kilusio iš lietuviško Seinų krašto, išradimas. Juozapas Jonas Tumelis (1899–1944) užpatentavo net 13 svarbių išradimų, kurie pakeitė pasaulį. Šie genialūs techniniai sprendimai leido žymiai pagerinti mašinų ir mechanizmų konstrukcijas bei jų gamybos metodus.

Giminės susitikimuose jau nuo

seno kalbama apie garsųjį giminaitį, padariusį didžiulį perversmą mokslo ir technologijų pasaulyje. Jau seniai ruošiausi apie šį žmogų papasakoti plačiai visuomenei, tačiau nebuvo noro girtis. Be to, vis tikėjau, kad gal kas nors kitas susidomės lietuvio išradėjo asmenybe ir atskleis jo darbus, gerai žinomus JAV ir visame pasaulyje. Nesulaukusi išsamesnių straipsnių apie J. Tumelį Lietuvos ir Seinų krašto spaudoje, nutariau kreiptis į jo dukterėčią Ireną Stone Tomalis (Tumelytę), gyvenančią Jungtinėse Amerikos Valstijose, prašydama plačiau papasakoti apie dėdės asmenybę bei jo išradimus. Irena labai nustebo, kai jai parašiau kovo 23-įją – mat tą dieną sukako lygiai penkeri metai, kai ji atsiėmė JAV nacionalinį vyriausybės apdovanojimą už a. a. dėdės nuopelnus šalies mokslui ir technologijoms. Ji jau trečiosios kartos emigrantų palikuonė Jungtinėse Amerikos Valstijose. Nekalba lietuviškai, tačiau su pasididžiavimu pasakoja, kad dėdė Juozapas buvo tikras lietuvis, visą laiką kalbėjęs lietuviškai, nors gimęs 1899 m. išeivijoje, Duryea mieste (Pensilvanijos v., JAV).

Juozapo tėvai – Jonas Tumelis ir Ieva Liaukevičiūtė. Šeimoje augo dar keturi broliai ir dvi seserys. Juozapas buvo vyriausias. Jo tėvas Jonas Tumelis buvo kilęs iš Seinų apskrities Punsco valsčiaus ir Punsco parapijos. Iki šiol išlikę aktai ir įrašai byloja, kad jis 1870 m. pakrikštytas Punsco bažnyčioje.

Tapęs jaunuoliu, Jonas išvyko į Jungtines Amerikos Valstijas pas

ten jau anksčiau apsigyvenusį brolių Vinčą. Atvykus į JAV, emigracijos tarnybos pareigūnai netiksliai (pagal anglišką tarimą) įrašė jo pavardę naujuose dokumentuose – Tomalis. Ir visų kitų kartų palikuonys turėjo šią pavardę. Atvykęs Jonas įsidarbino anglių kasykloje ir dirbo iki pat mirties (žuvo būdamas 47 m.).

Juozapas, kaip vyriausias vaikas šeimoje, leistas į mokslus. 1917 m. staiga netekęs tėvo turėjo padėti motinai ūkininkauti. Taigi būdamas 18 metų jis tapo šeimos galva. Netrukus šeima persikėlė gyventi į kitą ūkį prie Vinolos (Winola) ežero, pasisamdė darbininką ir visi broliai bei seserys gražiai dirbo žemės ūkio darbus. Būdamas visada dėmesingas savo šeimai, Juozapas nuolat rūpinosi motina ir broliais. Ūkininkauti sekėsi gerai. Jis laukė, kol jaunesni broliai suaugę ir patys su motina sugebės gerai tvarkytis ūkyje.

Pagaliau atėjo tas laikas, ir Juozapas galėjo išbandyti laimę mieste. Jis persikėlė gyventi į Filadelfiją ir pradėjo savo karjerą „Medvale Swteel Co.“ kompanijoje, o netrukus išvyko į Detroitą ir įsidarbino Henrio Fordo (Henry Ford) gamykloje.

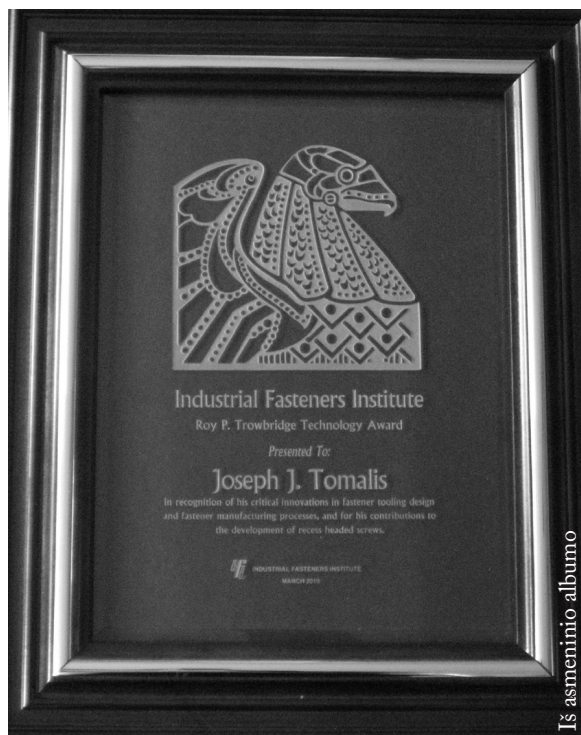
Irena sako, kad dėdė pradėjo dirbti paprastu darbininku ir Fordo gamykloje uždirbdavo 5 dolerius per darbo dieną. Greitai jis tapo meistru ir darbo pirmūnu. Atsirado galimybė tęsti mokslą ir jo tolesnėms studijoms buvo skirta stipendija. Netrukus J. Tumelis įgijo magistro laipsnį ir tapo mechanikos inžinieriumi.

Nuo to laiko ir prasidėjo jo, kaip išradėjo, nelengvas darbas. Naujų

tvirtinimo detalių ir mazgų niekas neskubėjo diegti gamyboje, todėl neretai tekdavo laukti keletą metų ar net dešimtmetį, kol išradimas būdavo pripažintas ir pradėtas naudoti. Taip atsitiko ir su Juozapo išrastu nauju kryžminių atsuktuvų ir jam skirtais varžtais su žvaigždutės tipo įgilinimais galvutėje. Irena pasakoja, kaip dėdė nuo 1933 m. demonstravo savo išradimą ne tik Fordo gamykloje, bet ir kitose įvairiose įmonėse, įkalbinėdamas įmonių vadovus jį įdiegti. Tačiau vadovai nelabai buvo linkę keisti varžtų ir atsuktuvų tipus bei jų gamybos technologijas. Demonstravimas ir siūlymai užtruko net iki 1939 m. Tarp įmonių, atsisakiusių įdiegti naują, buvo ir tuo metu didžiausia šalyje „Amerikos varžtų kompanija“ („The American Screw Company of Rhode Island“).

Tačiau ilgas, sunkus ir kruopščiai atliekamas darbas pagaliau davė puikius rezultatus. Sėkmę taip pat lėmė ir tai, kad pasikeitė „Amerikos varžtų kompanijos“ prezidentas. Juo tapo Eugene E. Clarke. J. Tumelis, tuo metu ėjęs kompanijos tyrimų direktoriaus pareigas, papasakojo minėtam prezidentui apie savo idėją ir pasiūlė jo vadovaujamos kompanijos fabrikuose gaminti kryžžminių atsuktuvus ir jiems skirtus varžtus. Naujasis prezidentas aktyviai palaikė idėją ir patarė kompanijos savininkui ir įkūrėjui Henriui Philipsui (Henry Phillips) peržiūrėti Tumelio patentą bei iš naujo priimti sprendimą. Patentas pradėtas įgyvendinti. Tai davė didžiulės naudos kompanijai ir visai šaliai. Be to, J. Tumelis pats sukūrė ir užpatentavo mechanizmą naujo tipo varžtams gaminti.

Irena turi nemažai ano meto spaudos iškarpų, kur pasakojama apie dėdės išradimą. Viename Oregono valstijos dienraštyje (1939 m. gruodžio 2 d.) J. Tumelis buvo pavadintas genijumi, padariusiu neįtikėtiną žygdarbį ir įgyvendinusiu neregėto masto svajonę. Įdiegus naują ga-

myboje ir atnaujinus automobilių surinkimo linijas fabrike Fordo gamykloje Detroite, mašinų gamybos apimtis padidėjo net 60 procentų! Tokio efektyvumo dėka atpigo tuo metu brangiai kainavę automobiliai, o Henris Fordas pareiškė, kad „pasauliui buvo suteikti ratai“.

Netrukus nauji varžtai ir atsuktuvai buvo įdiegti daugelyje pramonės ir transporto įrengimų gamybos sričių. Po sėkmingo perversmo mašinų gamyboje, aviacijoje ir energetikoje atėjo eilė ir karinei pramonei. Visa nauja karinė technika buvo surenkama naudojant naujus varžtus. Buvo netgi juokaujama, kad jeigu ne Phillips varžtai, sąjungininkai Antrojo pasaulinio karo nebūtų laimėję.

Neseniai kalbėdamasi su dabartiniu Detroito tvirtinimo detalių gamyklos direktoriumi p. Irena sužinojo, kad dar ir šiandien dėdės pavardė minima su ypatinga pagarba, jis nuolat prisimenamas visuose fabriko renginiuose ir jo vardas „auksinėmis raidėmis“ įrašytas į fabriko istoriją. Pramonės tvirtinimo detalių mokslinio tyrimo instituto (Indus-

trial Fasteners Institute) direktorius Joe Greenslade spaudoje rašė: „Tumelio išradimų ekonominis efektas milžiniškas. Jo patentuose aprašomos technologijos plačiai naudojamos visame pasaulyje. Apie 25 proc. visų varžtų gaminama pagal Tumelio technologiją. 2008 m. pasaulinė varžtų rinka sudarė 52 mlrd. dolerių. Pažymėtina, kad pastaruoju metu pagal Tumelio technologiją pagamintų varžtų parduodama už 13 mlrd. dolerių per metus.“ Visa tai rodo, kokie svarbūs yra J. Tumelio išradimai.

Reikia pažymėti, kad J. Tumelis buvo nepaprastai kuklus, uolus, darbštus ir stropus žmogus. Jam visada labiau rūpėjo kitų gerovė nei jo paties. Jis buvo nuoširdus ir geras, mylimas šeimos bei kolegų, todėl turėjo daug draugų. J. Tumelio pavyzdys visada būdavo be galo įkvepiantis. Jis neturėjo laiko ir nemėgo politikuoti, nepaprastai daug dirbo, gal todėl ir nesukūrė šeimos. Galbūt būtų padaręs dar ne vieną išradimą, jeigu nebūtų sukludžiusi sunki liga ir ankstyva mirtis (mirė 1944-aisiais, sulaukęs vos 45 metų). Taigi beliko gėrėtis nepaprastais šio iškilaus žmogaus darbais ir genialumu. Jis visada bus gyvas mūsų prisiminimuose ir istorijoje.

Apie kitus J. Tumelio išradimus tikiuosi pakalbėti ateityje. Taip pat pravartu būtų kraštiečiams papasakoti ir apie kitas iškilas asmenybes, kaip antai Juozapo dukterėčia Irena Stone Tomalis.

Nuoširdžiai dėkoju padėjusiems išversti tekstą ir paruošti straipsnį gerb. inž. Vitui Valinčiui iš Kauno ir Rasai Pakutkaitei.

Generolas Motiejus Pečiulionis –

Motiejus Tomas Pečiulionis gimė 1888 m. sausio 31 d. (senuoju stiliumi sausio 19 d.) Seinų apskrityje, Krosnos valsčiuje, Randiškės kaime (Šventėžio parapijoje). Tėvai Motiejus Pečiulionis (1852–1915) ir Rozalija Zubrytė (1847–1920) Randiškės kaime turėjo apie 30 margų žemės ūkį, kuris ribojosi su Kalniškės mišku. Motiejui sulaukus 7 metų, tėvai nusprendė leisti jį į mokslus. Motina labai norėjo, kad sūnus būtų kunigas. Tačiau šeimos ūkis buvo praskolintas ir nebuvo pajamų tėvų norams įgyvendinti. Pečiulioniai ūkį išnuomojo, ir tėvas, palikęs žmoną su sūnumi namie, pats išvyko Amerikon uždirbti pinigų sūnui mokslinti. Po poros metų R. Pečiulionienė su sūnumi Motiejumi persikėlė gyventi pas savo brolių vargonininką J. Zubrį į Rudaminą. Rudaminoje Motiejus baigė pradžios mokyklą ir įstojo į Suvalkų gimnaziją. Mokėsi vidutiniškai, bet buvo rimtas, darbštus, tvarkingas ir religingas.

Motiejus iš pat jaunystės buvo susipratęs, o kadangi anais laikais Lietuvos ir Rusijos gyvenimas sukuriavo revoliuciniais reiškiniais, tai ir mokiniai politikavo. Kartą Seinuose keli gimnazistai sprendė klausimą, ką daryti su Rusijos caru, kuris neduoda Lietuvai ramybės. Aišku, jį teks nuo sosto versti, tačiau, verčiant išvengus kraujo praliejimo, buvo nutarta pasiūlyti carui gera valia atsisakyti sosto. Toje grupėje dalyvavo ir jaunas M. Pečiulionis. Tuo reikalu buvo suredaguota carui patariamąjį turinio telegrama, ją pasirašė ir Motiejus. Visi drauge nunešė paštan išsiųsti. Carui siunčiamas telegramas tegalėjo būti priimti tik pats pašto viršininkas.

Lietuvos kariuomenės kapitonas Motiejus Tomas Pečiulionis. 1920 m.

Kai jam toji telegrama buvo įteikta, ją perskaitęs, palingavęs galvą, paglostęs savo žilą barzdą, siuntėjus tėviškai išbarė: „Vaikai, ar jūs suprantate, ką darote? Ar žinote, ko vertas tas jūsų darbas? Kalėjimo čia maža! Liaukitės – geriau mokykitės, politikuoti suspėsite!“ Ir jų akivaizdoje telegramą sudraskė. Pašto viršininko būta išmintingo ir gero žmogaus. Jis, išleidęs mokinius, niekam jų neįskundė, ir tuo reikalas baigėsi.

1908 m. baigęs Suvalkų gimnaziją M. Pečiulionis įstojo ne į kunigų seminariją, bet į Peterburgo universitetą, kurio Fizikos-matematikos fakultete studijavo matematiką. Išklaušė tris kursus. Studijuodamas dalyvavo lietuvių studentų – visuomenininkų organizacijoje. Tai buvo stipri ir gausi slapta lietuvių studentų organizacija, įsikūrusi dar prieš 1905 m. revoliuciją. M. Pečiulionis buvo uolus ir veiklus, todėl vis būdavo

išrenkamas į organizacijos valdybą, perrenkamą kasmet mokslo metų pradžioje.

1914 m., prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, M. Pečiulionis, nelaukdamas šaukimo, 1914 m. rugsėjo 20 d. savanoriu įstojo į Rusijos kariuomenę. Iš pradžių eiliniu tarnavo 16-ajame Raudonojo Kryžiaus priešakiniame Turkmėnistano būryje, o paskui – 1-ajame Brest-Litovsko atskirame sunkiosios artilerijos divizione. Kovojo Pietvakarių fronte Brodų miesto rajone. Paaiškėjus, kad esąs studentas, buvo komandiruotas į Karo mokyklą, kurią baigė artileristo specialybe ir 1916 m. buvo pakeltas karininku. Turėjo paporučikio laipsnį ir buvo baterijos jaunesnysis karininkas. 1917 m. spalio mėn. pakeltas į poručikus. Toliau tarnavo artilerijoje ir dalyvavo kovose su vokiečiais ir austrais, buvo sužeistas. 1917 m. lapkričio 7 d. dalyvavo Pietvakarių fronto lietuvių karių suvažiavime Berdičeve (buvo suvažiavimo sekretorius), 1918 m. sausio mėn. – antrajame suvažiavime. 1918 m. sausio 28 d. baigė tarnybą Rusijos kariuomenėje. Rusijos karo vadovybės už narumą ir sumanumą apdovanotas: Šv. Georgijaus 4-ojo laipsnio kryžiumi ir Šv. Georgijaus 4-ojo laipsnio medaliu, Šv. Anos 4-ojo laipsnio ordinu „Už narumą“, Šv. Stanislovo 3-iojo laipsnio ordinu su kardais ir kaspinu.

1918 m. gegužės 1 d. M. Pečiulionis grįžo į Lietuvą. Iš pradžių apsigyveno Vilniuje, kurį laiką dirbo socialdemokratų „Darbo balso“ redakcijoje. Nuo 1919 m. sausio mėn. dėstė matematiką komercijos mokykloje ir „Saulės“ seminarijoje Kaune.

1919 m. vasario 1 d. M. Pečiulionis mobilizuotas į Lietuvos kariuomenę,

„Perkūno diedukas“

GINTARAS LUČINSKAS

paskirtas vyresniuoju karininku į Artilerijos pulko 1-ąjį batalioną, dislokuotą Aukštojoje Panemunėje. Vėliau tapo būrio vadu. Kovos kelią pradėjo 1919 m. balandžio 4 d. prie Daugų. Vadovavo 2-ajam artilerijos pabūklų būriui. Prieš pirmą salvę nusiėmęs kepurę, persižegnojęs kreipėsi į kareivius: „Lietuviai kareiviai, dabar triuškiname raudonojo rusų imperializmo vabalus, kurie stengiasi pagrobti mūsų Tėvynę ir vėl nori mus pavergti. Laiškimės vyriškai iki paskutiniųjų!“

M. Pečiulionis 1919 m. gegužės 5 – spalio 9 d. dalyvavo Nepriklausomybės kovose su bolševikais prie Kurklių, Kalkūnų, Turmanto, Leliūnų, Salako, Antalieptės, Zarasų. 1919 m. spalio 10 – gruodžio 15 d. kovojo su bermontininkais užimant Radviliškį. 1920 m. liepos 12 – gruodžio 10 d. kovėsi su lenkais prie Varėnos, Rodūnios, Valkininkų, Lentvario. 1919 m. birželio 2 d. paskirtas 4-osios baterijos vadu. Taiklia pabūklų ugnimi greitai nuslopindavo priešų ugnia vietas, kovojantiems pėstininkams praskindavo kelią, puolantį priešą sustabdydavo. Priešas turėdavo bėgti arba būdavo sunaikintas. Už drąsą ir taiklų artilerijos pabūklų šaudymą M. Pečiulionis buvo pėstininkų pramintas „Perkūno dieduku“. Kovoje su priešu, „Perkūno dieduko“ atvykimas į fronto liniją ir jo artilerijos pabūklų salvės labai pakeldavo kareivių nuotaiką. Visi kariai fronte žinojo, jog kartą užėmus kurią nors vietovę, reikia atkakliai ją ginti nuo priešų, nesitraukti, nes tada „Perkūno diedukas“ pyksta, o kai jis pyksta, tai jau negerai. Visi jį tada labai gerbė. 1919 m. spalio 7 d. M. Pečiulionis suteiktas kapitonų laipsnis. 1921 m. kovo 30 d. jis paskirtas 3-iojo artilerijos diviziono

vadu, o 1921 m. rugpjūčio 1 d. – 3-iojo artilerijos pulko vadu. 1922 m. gegužės 1 d. pakeltas į majorus.

1924 m. M. Pečiulionis susituokė su mokytoja Konstancija Vaitiekūnaite (1887–1961). 1926 m. gimė sūnus Tomas, o 1928 m. – dukra Jovana Eugenija.

Nuo 1922 m. M. Pečiulionis karines žinias gilino Prancūzijoje. 1924 m. rugpjūčio 21 d. baigė Fontenblo artilerijos karo mokyklą (pranc. Ecole d'Artillerie de Fontainebleau). 1925 m. gegužės 15 d. pakeltas į pulkininkus leitenantus. 1925 m. rugsėjo 22 d. komandiruotas į Aukštuosius artilerijos technikos kursus Paryžiuje, kuriuos baigė 1926 m. rugpjūčio 7 d. 1926 m. spalio 4 d. paskirtas Lietuvos kariuomenės Artilerijos tiekimo skyriaus viršininku. 1929 m. lapkričio 23 d. pakeltas į pulkininkus. 1930 m. birželio 21 d. paskirtas Generalinio štabo Ginklavimosi valdybos viršininku.

M. Pečiulionio rūpesčiu praplėtos ir suremontuotos Kauno Šančių artilerijos dirbtuvės, 1935 m. įsteigta Ginklų tyrimo laboratorija Žaliakalnyje. 1935 m. gruodžio mėn. jo iniciatyva pradėta ginklų dirbtuvių statyba Linkaičiuose. Šios dirbtuvės buvo vienos moderniausių Europoje. 1940 m. jose dirbo 800 darbininkų, buvo gaminami šoviniai, pabūklų sviediniai, minos, granatos ir šaudmenų sprogstamoji medžiaga. Čia pagamintas sviedinys kainavo perpus pigiau negu pirktas užsienyje.

Motiejaus Pečiulionio pažįstami tvirtino, kad jis buvo blaivininkas, pareigingas ir gabus karininkas, atkakliai siekiantis naudingos valstybei užsibrėžto tikslo ir nedarantis nuolaidų. 1935 m. M. Pečiulionis, nesutarda-

mas su krašto apsaugos ministru dėl kariuomenės perginklavimo, padavė prašymą dėl sveikatos išleisti jį į atsargą. Jam pasiūlyta eiti atostogų, o 1935 m. vasario 14 d. suteiktas generolo leitenanto laipsnis. Tačiau jis atsisakė atostogų ir vėl paprašė išleisti į atsargą. 1936 m. sausio 16 d. jo prašymas buvo patenkintas.

Ginklavimo valdybos išdininkas pasakojo: „Generolui išeinant į atsargą, Ginklavimo valdybos karininkai nupirko brangų auksinį laikrodį su grandinėle ir norėjo padovanoti jį bendradarbiavimui prisiminti. Generalas dovanos atsisakė, nes tos dovanos, jo manymu, jis nenusipelnė. Jis viską, ką darė, darė vykdydamas savo pareigas, kaip ir kiekvienas privalo daryti. Už savo darbą jis gavęs nustatytą atlyginimą. Kam jam karininkų dovana, kurie taip pat gyvena iš atlyginimo. Taip tas laikrodis Ginklavimo valdybos išdininko seife išgulėjo iki 1940 metų ir likviduojant Ginklavimo valdybą atiteko okupantų kariuomenės atstovams.“

M. Pečiulionis rūpinosi ne tik kariuomenės apginklavimu. Jis daug dėmesio skyrė aukštos kvalifikacijos specialistų rengimui. Jo dėka nemažai jaunų karininkų užsienyje baigė karinius mokslus. M. Pečiulionis laisvai kalbėjo lietuvių, rusų, lenkų, prancūzų kalbomis, skaitė knygas anglų, vokiečių, suprato latviškai, čekiškai ir itališkai. Todėl dažnai kariuomenės reikalais buvo siunčiamas į Europos šalis: lankėsi Prancūzijoje, Vokietijoje, Šveicarijoje, Čekoslovakijoje, Danijoje, Švedijoje.

Tarnaujant Lietuvos kariuomenėje M. Pečiulionis apdovanotas: 1-ojo laipsnio Kryžiumi „Už Tėvynę“ (1919 m.) ir 2-ojo laipsnio Kryžiumi „Už Tėvynę“ (1919 m.), DLK Gedimino 3-iojo laipsnio ordinu (1928 m.), Lietuvos Nepriklausomybės 10-mečio medaliu (1928 m.), Latvijos išsivadavimo karo 10-mečio medaliu (1929 m.), Vytauto Didžiojo 3-iojo laipsnio ordinu (1930 m.),

Belgijos Karaliaus Leopoldo II 3-iojo laipsnio ordinu (1933 m.), Šaulių žvaigždės ordinu (1934 m.), Prancūzijos Garbės legiono 3-iojo laipsnio ordinu (1936 m.).

Išėjęs į atsargą, M. Pečiulionis apsigyveno Kaune. Dirbo „Lietuvos žinių“ dienraščio redakcijoje, 1937–39 m. dirbo JAV lietuvių akcinės prekybos bendrovės „Fordo“ automobilių skyriaus direktoriumi. Yra išlikęs pasakojimas, kaip M. Pečiulionis, pradėjęs vadovauti bendrovės automobilių skyriui, pirmu įsakymu susimažino sau atlyginimą. Jam atrodė, kad jo alga per didelė ir tai nereikalingas lėšų švaistymas. 1938 m. stažavosi „Fordo“ gamyklose Detroit, JAV. 1940 m. rugpjūčio mėn. persikėlė į Vilnių, nuo 1940 m. rugpjūčio 14 d. dirbo Lietuvos banko Vilniaus skyriaus sąskaitų tikrintoju. Vokiečių okupacijos metais dirbo Vilniaus aliejaus fabriko direktoriumi.

1943 m. balandžio 5 d. Kaune vokiečių generalinis komisaras sušaukė žinomų lietuvių inteligentų konferenciją lietuvių SS legiono steigimo reikalui apsvastyti. Buvo išdalinta garsių tautos vyrų (M. Biržiškos, prelato K. S. Šaulio, gen. S. Raštikio, gen. P. Kubiliūno ir kt.) parengta rezoliucija, kurią susirinkusieji turėjo apsvastyti bei priimti. Vokiečiai aiškiausiai reikalavo iš lietuvių pralieti kraują už „bendrą reikalą“, antraip grasino represijomis. Tik vienas M. Pečiulionis drąsiai ir tiesiai pasakė, kad iš priimtų rezoliucijų turi būti visiškai aišku, jog lietuviai siekia nepriklausomybės Lietuvai. Jis siūlė išrinkti Laikinąją tarybą, kuri parengtų Steigiamojo susirinkimo nuostatus. Rinkimai į Steigiamąjį susirinkimą turi būti laisvi, netrukdomi. Ši konferencija turi sudaryti Nepriklausomos Lietuvos vyriausybę. Atsisakęs pasirašyti rezoliuciją, M. Pečiulionis konferenciją paliko.

Prasidėjus vokiečių represijoms prieš Lietuvos inteligentiją, uždarius universitetus ir pradėjus jų dėstytojus

vežti į koncentracijos stovyklas, 1943 m. lapkričio 23 d. įkurtas Vyriausiasis Lietuvos išlaisvinimo komitetas (VLIK), kuris organizavo pasipriešinimą okupantams. M. Pečiulionis dalyvavo antinacinėje rezistencijoje ir VLIK veikloje. Nuo 1944 m. sausio mėn. paskirtas VLIK Vilniaus karinės apygardos vadu. 1944 m. liepos mėn. pradžioje iš Vilniaus pasitraukė į Kauną, vėliau į Šiaulius. 1944 m. liepos 7 d. Šiauliuose išleido direktyvą – Lietuvos karinėms pajėgoms svarbiai trauktis su frontu, o jeigu sovietų armijos nepavyktų sustabdyti – slėpti ginklus ir, perėjus į pogrindį, likti Lietuvoje. Pasirašė Karinių pajėgų vadas gen. Miškinis.

M. Pečiulionio šeima ir VLIK vadai jau buvo Žemaitijoje, todėl ir jis 1944 m. rugpjūčio mėn. čia atvyko. Žemaitijoje užmezgė ryšius su kovą pradėjusia Lietuvos laisvės armija (LLA). Atsisveikinęs su besitraukiančia šeima (1944 m. rudenį iš apsuptos Klaipėdos žmona su vaikais pasitraukė į Rytprūsius, vėliau pasiekė Šveicariją), jis nutarė likti kovoti Lietuvoje. Pats Žemaitijoje vadovavo lietuvių daliniams, kovojusiems prieš bolševikus. 1944 m. rugpjūčio mėn. įstojo į LLA, Plokštinės miške šalia Platelių LLA „Vanagų“ stovykloje kartu su kitais įkūrė LLA štabą. 1944 m. rugsėjo mėn. susikūrus Lietuvos gynbos komitetui (LGK), jo vadovybės (K. Veverskio, M. Pečiulionio ir inž. B. Snarsio) pastangomis apie 100 lietuvių kovotojų buvo pamokyti vokiečių žvalgybos mokyklose, grįžę įsitraukė į partizaninį judėjimą.

1944 m. spalio mėn. M. Pečiulionis

Motiejus Pečiulionio tėvų kapas Švėntėžerio kapinėse

lionis apsigyveno LLA vado Kazio Veverskio tėviškėje Kauno apskrityje, Veliuonos valsčiuje, Kalvių kaime. Gyveno turėdamas Jono Kaminsko dokumentus. Klausėsi užsienio radijo pranešimų, leido LLA biuletenį „Karinės ir politinės žinios“, parengė Lietuvos išlaisvinimo planą. 1944 m. gruodžio 28 d. žuvus K. Veverskiui-Seniui, persikėlė į Vilkijos valsčių, Valmantiškių kaimą, 1945 m. – į Šakių apskrities Lekėčių valsčiaus Tirmėnų kaimą. Gyveno pas Joną Stanislovaitį. 1945 m. rugpjūčio mėn. pasitarime Rūdsilyje prie Lekėčių dalyvavo formaliai atkuriant vyriausiąją LLA štabą, tapo LLA vyriausiuoju ginkluotųjų pajėgų vadu. Atkuriant šią instituciją, be M. Pečiulionio, dalyvavo LLA nariai: Stasys Stankevičius-Starkus, Algis Ruzgys ir Aleksandras Veverskis.

Netrukus NKVD agentai nustatė, kad J. Stanislovaičio „kerdžius“, apskuręs senis, – neaiški asmenybė, ir 1945 m. lapkričio 30 d. M. Pečiulionis buvo suimtas. Jis tardomas pirmą dieną pasakojo savo parengtą legendą, kad esąs Kaminskas Jonas, sūnus Antano, gimęs 1884 m. Tauragėje, ūkininko šeimoje. Kitą dieną tardymas prasidėjo 22 val. ir baigėsi kitos dienos rytą, bet dabar buvo tardomas ne Kaminskas, o generolas Pečiulionis. Faktų apie jo veiklą NKVD turėjo pakankamai. Jis buvo tardomas beveik kasdien nuo 21 val. iki ryto. Ir taip ištisus metus. M. Pečiulionis patyrė žiaurių tardymų, provokacijų, kuriomis norėta jį sukompromituoti. Tačiau jis nepaminėjo nė vieno asmens, kuris būtų pasiekiamas enkavėdistams. Tardymai truko iki 1946 m. vasario.

1946 m. vasario 25 d. NKVD mjr. Fraimovičius M. Pečiulionio, S. Stankevičiaus ir A. Veverskio bylas sujungė į vieną ir paruošė kaltinamąją išvadą, kur visi trys kaltinami pagal RSFSR BK 58-la (tėvynės išdavimas) ir 58-11 str. (dalyvavimas antisovietinėje organizacijoje). 1946 m. balandžio 25 d. Vilniuje vykęs NKVD Karo tribunolas juos tris nuteisė po 10 metų lagerio, konfiskuojant turtą.

Po teismo M. Pečiulionis buvo nugabentas į Lukiškių kalėjimą, kur jam kriminaliniai nusikaltėliai sulaužė ranką. Išsekintas, sužeistas jis atrodė tinkamiausias kandidatas į aną pasaulį, todėl buvo išvežtas į Macikų mirties lagerį Šilutės rajone. Enkavėdistų planus sutrukdė lagerio gydytojas – Kauno žydas Blezbergas, jautęs lietuviams simpatiją už išgelbėjimą nuo žūties nacių okupacijos metu. Jis M. Pečiulioniui pavedė tvarkyti lagerio ligoninės buhalteriją. 1948 m. grąžinamas į Lukiškių kalėjimą, o iš ten pateko į lagerį Vorkutoje (Komijoje). Vėliau kalėjo Dubrovlage (Mordovijoje). Nuo 1955 m. spalio 11 d. buvo tremtyje invalidų namuose Uchtos rajone, Komijoje. Paleistas

1956 m. rugpjūčio mėn., grįžo į Lietuvą, tačiau tėviškėje neleista gyventi. Valdžia leido apsigyventi Statkiškių kaime, Švenčionių rajone. Buvo įdarbintas tarprajoninės „Verslininko“ kontoros sargu. Neturint sveikatos, ir sargo tarnyba buvo sunki. Jis pradėjo rūpintis pensija, tačiau valdžia pranešė, kad „buržuazinės“ Lietuvos karininkai neturi teisės jos gauti. Pagaliau jį apgyvendino Ilguvos senelių prieglaudoje. Ten jį lankydavo Šakių rajono „įtakingi asmenys“, siūlė versti jų pateiktą medžiagą, žadėdami geresnį kambarį ir kitas privilegijas. M. Pečiulionis suprato, kad norima jį sukompromituoti, paskelbiant, kad buvęs generolas suvokė klydęs, atsižadėjo savo „buržuazinių“ įsitikinimų. Jis atsisakydavo teisindamasis silpna sveikata. Gyvendamas prieglaudoje buvo tykus, užsidaręs, nes žinojo, kad KGB jį seka. Artimiau bendravo tik su Ilguvos klebonu kun. Rakausku. 1960 m. sausio 25 d. užsuko pas kleboną, bet netrukus pasijutęs blogai grįžo į senelių prieglaudą. Kitą dieną jį rado jau mirusį. Pralaimėjęs, bet nepalūžęs jis liko iki galo ištikimas kario priesaikai ir piliečio sąžinei.

M. Pečiulionio palaikai jo gimnaitės gydytojos Matildos Zubrienės rūpesčiu, lydimi kun. Rakausko, buvo atgabenti į Kauną ir palaidoti Aukštosios Panemunės kapinėse – ten pat, kur pradėjo organizuoti Lietuvos kariuomenės artileriją. Jo paskutinė kelionė neliko nepastebėta – į kapines susirinko ne tik pulkelis artimųjų, bet ir nemažas būrys visiškai nepažįstamų žmonių. Naujai supiltas kapas netrukus buvo aptvertas geležine tvorele ir papuoštas akmens antkapio su įrašu „A.A. generolas Motiejus Pečiulionis“. Pasirodo, nei kalėjimai, nei tremtis neištrinė generolo M. Pečiulionio iš tautiečių atminties. Kaip ir jo kadaise pasakytų žodžių: „Vieną galvą teturiu ir tą tik už Lietuvos Nepriklausomybę atiduosiu“.

M. Pečiulionio atmintis deramai įamžinta. 1995 m. gruodžio 20 d.

Kauno Aleksoto mikrorajone Kazliškiuose jo vardu pavadinta gatvė. 2004 m. kovo 10 d. Lietuvos kariuomenės arsenalui, atkurtam 1992 m., suteiktas generolo leitenanto Motiejaus Pečiulionio vardas. 2009 m. liepos 16 d. Arsenalo vėliava perduota saugoti Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejui. 2008 m. gruodžio 19 d., minint 120-ąsias gimimo metines, Kauno centre prie namo (Donelaičio g. 75) atidengta memorialinė lenta: „Šiame name 1935–1940 m. gyveno Lietuvos nepriklausomybės kovų, antisovietinės ir antinacinės rezistencijos dalyvis, Sibiro lagerių tremtinys, brigados generolas Motiejus Pečiulionis“ (skulpt. Juozas Šlivinskas, archit. Kęstutis Linkus).

Generolas M. Pečiulionis – vienas žymiausių Nepriklausomybės kovų karininkų. Vienas tų vadų, kurie okupacijų metais pasiaukojamai darbavosi tėvynės labui ir kovojo už Lietuvos laisvę. M. Pečiulionis – vieningas Lietuvos kariuomenės generolas, pokario metais nepasitraukęs iš Lietuvos, o tęsęs ginkluotą kovą su okupantais. Taip pat jis vieningas Lietuvos karininkas – trijų Vyčio Kryžiaus ordinų kavalierius. Paskutiniu – Vyčio Kryžiaus ordino Komandoro didžiuoju kryžiumi – jis pagerbtas 1998 m. lapkričio 18 d.

Šaltiniai ir literatūra:

1. Lietuvos centrinis valstybės archyvas, f. 930, ap. 2 P, b. 42 (karininko M. Pečiulionio byla).
2. Kašelionis, Bronius. Dainavos partizanai. Šarūno rinktinė: dokumentai ir prisiminimai. Vilnius, 1999, p. 74.
3. Kavaliauskas, Vilius. Lietuvos karžygiai. Vyties Kryžiaus kavalieriai (1918–1940). Vilnius, 2012, p. 546–557.
4. Lietuvos gyventojų genocidas. II tomas (K-S). Vilnius, 2002, p. 718.
5. Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1953. VI tomas. Vilnius, 2006, p. 75–76.
6. Suvalkų valstybinis archyvas. Švenčėnų Rkb gimimo aktų įrašų knyga 1888 m. Akto įrašo Nr. 12.

PER KALĖDAS GIMTI,

Auksinių vestuvių jubiliejus. 1997 m.

Sakoma, kad nieko nėra nuostabiau už Dievo padovanotą galimybę gimti Kristaus atėjimo į pasaulį šventės laikotarpiu ir mirti Jėzaus prisikėlimo dieną. Ar žmogaus gyvenimo kelionės pradžia ir pabaiga gali sutapti su Palaimintojo gyvenimo pradžia ir pabaiga?

Seniai, seniai... Labai seniai...

1924 metų gruodžio 27 dieną Žvinkelioose gimė Ona Grigutytė. Šaltos žiemos pūgas ir šiaurės vėją kaime sušildė maža mergaitė. Ji, kaip ir kiekvienas pasaulį išvydęs kūdikis, jaunai šeimai atnešė daug meilės, šypsenų ir gėrio širdyse. Tai buvo pirmasis Antano ir Katrės (Mulskaitės) Grigučių vaikelis. Ona vaikystę praleido ne viena. Kiemo akmenėlius spardė su broliu Juozu, po to su sese Genovaite, vėliau – su broliu Jonu. Vaikų būry buvęs dar vienas berniukas – brolis Juozas. Deja, jis nesulaukė smagių vaikystės išdaigų.

Ona, kaip ir dauguma vaikų karo

neatsisakydavo bulvių kasti.

Karo metais vokiečių paliepiamu Ona išvyko už Kolietyko apkasų kasti. Po dviejų savaitių atėjo pas ją motina ir sako: „Vaikeli, ainam. Kap bus, tep bus. Mažu nepagaus“. Pasiėmė ją už rankos ir parsivedė namo. Jų namuose buvo iškasta duobė, kurioje laikydavo bulves. Ant jos pastatydavo didelį dubenį su drabužiais. Motina nurodė jai ten slėptis, kai pamatys ateinant nepažįstamus žmones arba vokiečių kareivius. Slėptuvė ne kartą išgelbėjo Oną nuo išvarymo dirbti priverstinius darbus.

metais, baigė keturias klases. Paskutinę lankė net trejus metus. Jos atmintyje buvo išlikęs lietuviškas vadovėlis „Sakalėlis“. Mokyti Onai visai patiko, bet vėliau ne mokykla, o darbas rūpėjo. Nebuvo sąlygų tęsti mokslus. Kadan gi tėtis eidavo uždarbiauti, pasiimdavo ir vyriausią dukrą. Jis dalgiu javus pjaudavo, o Ona iš paskos juos griebdavo. Nebijoj žmonėms padėti. Svarbu buvo šiek tiek užsidirbti. Taip pat

Ona užaugo, pradėjo lankytis kaimo šokiuose. Dažnai prisimindavo smagiąsias jaunimo kojeles. Atėjo laikas kurti savo šeimą. 1947 metais ištekojo už labai neturtingo vyro Jurgio Stankausko iš Vidugirių. Jis turėjo vos kelis gyvulėlius tvarte. Kadan gi Jurgis buvo trejiems metams ištremtas iš gimtųjų namų į Lietuvą, visko neteko, ką buvo įsigijęs. Eidamas pėsčiomis namo į Vidugirius, žinojo, kad ten nieko gero neaptiks, tačiau jam svarbiausia buvo sugrįžti į gimtąjį kiemą. Ilgesys ir meilė tai vietai buvo stipresni už laukiančius vargus. Vienam buvo liūdna ir nesmagu. Susipažino su Ona ir nieko nelaukęs ją vedė.

Pirmieji Onos gyvenimo metai Vidugiriuose buvo be galo sunkūs. Ji daug kartų eidavo pėsčiomis į tėviškę parsinešti maisto. Gerus tėvus turėjo. Sušelpdavo ir paguosdavo dukrelę.

Su Jurgiu susilaukė keturių vaikų: Birutės, Juozo, Emilijos ir Jono. Juozas gyveno tik šešis mėnesius, tad Stankauskai į suaugusiųjų gyvenimą išleido tris atžalas.

Ona Stankauskienė su sesute Genovaite Amerikoje

PER VELYKAS MIRTI...

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Apie 1960 metus vyras Jurgis susirgo džiova. Atsigulė į ligoninę. Ona viena liko namuose, tačiau vyro neapleido. Norėdama jį aplankyti, pasikinkydavo arklį ir važiuodavo į Trakiškes, kur laukdavo išvykstančio į Suvalkus traukinio. Jurgį liga ilgai kankino. Jam teko Kalėdas praleisti ligoninėje, o Onai su vaikais – namuose. Tos Kūčios buvo ypatingai vargingos. Šeima vakarienei pasigamino tik „zacyrkas“.

Nors slėgė ligos ir nesėkmės, vis tiek reikėjo kaip nors kipti į gyvenimą. Ona su Jurgiu pasistatė molių tvartą, svirną, lauko rūšį, kluoną, o vėliau ir namą. Statyboms reikalingos medienos turėjo parsivežti net iš Vigrancų. Laikui bėgant gyvenimas gerėjo, todėl ir šaltos Kūčios galėdavo pasipuoti kukliomis dovanomis. Lengvesnis laikotarpis prasidėjo po 1970 metų, kai buvo panaikintos privalomos duoklės. Daugiau likdavo šeimai ir šviesesnei vaikų ateičiai.

Kadangi kaime sėkmingai veikė mokykla, virė kultūrinis gyvenimas, čia atvykdavo mokytojai. Jiems reikėdavo kur nors apsistoti. Ne viena kaimo šeima priėmė į savo namus mokytoją. Stankauskų namuose taip pat gyveno mokytojai Algirdas Nevulis, lenkas Jurgelevičius. Juos maloniai priimdavo medinės trobos kambarėlyje ir aprūpindavo maistu. Būdavo taip, kad pas Oną mokytojos užsisakydavo pietus, nors pas ją ir negyvendavo. Tokiu būdu kitiems padėdama galėdavo šiek tiek pati užsidirbti.

Vėliau namuose pradėta prekiauti miltais gyvuliams. Taip Onai ir Jurgiui gerai sekėsi, kad pavyko užsidirbti pinigų naujam mūriniam namui ir kluonui pasistatyti. Tik mažą

dalelę reikėjo pasiskolinti banke. Miltai sėkmingai prekiauta dešimt metų.

Ona Stankauskienė su anūkais Donatu ir Valdu

Ona labai daug audė, verpė ir mezgė. Kai 1976 metais nugriovė seną trobą ir pastatė naują, teko stakles pernešti į kluoną. Klojime nenuitilo jų dūzgis. Tais laikais Ona sulaukdavo labai daug užsakymų. Įdomiausia yra tai, kad grindų takelius austi išmoko sūnus Jonas. Jis neatsisakydavo malonumo padirbėti staklėmis.

Nors Onos gyvenimas neglostė, jai 1980 metais pasisekė trims mėnesiams išvykti pasisvečiuoti pas numylėtą sesę Genutę į Ameriką, tais laikais daugelio žmonių vadintą svajonių šalimi. Genutė sesę ragino Amerikoje pasilikti šiek tiek ilgiau,

tačiau žiniasklaida pradėjo skelbti apie Europoje kylantį pavojų ir artėjančią karo padėtį. Nesuviliojo Onos nei užtikrintas darbas, nei pažadėti pinigai. Jai rūpėjo tik šeima. Nors tuo metu abi dukros turėjo savo šeimas, o sūnus Jonas jau buvo baigęs Punsco licėjų ir ruošėsi ūkininkauti, ji vis tiek sugrįžo namo. Nebūtų galėjusi be savo vaikų ramiai gyventi anapus Atlanto.

Ona ilgai dar gyveno vaikų ir anūkų supama. Atrodė, kad atėjo laiminga ir rami senatvė. Deja, likimas nusprendė jai du kartus pakišti koją. Onos širdis paskendo skausmuose netekus dviejų staiga mirusių dukrų. Neilgai trukus angelai pasikvietė ir jos vyrą Jurgį. Šie įvykiai labai palaužė Oną. Tai jau nebuvo smagi ir veržli močiutė, kokią visi pažinojo. Laikui bėgant susilpnėjo atmintis ir sveikata.

Ona visą gyvenimą buvo be galo pamaldi. Labai dažnai sekmadieniais dalyvaudavo trejose Punsco bažnyčioje atnašaujamose mišiose. Jai ten laikas neprailgdavo. Malda ir tikėjimas buvo jos gyvenimo ramsčiai. Net ir būdama labai prastos sveikatos, pasiimdavo į rankas rožančių ir stipriai stipriai laikydavo suspaudusi delne.

Šių metų Velykų dieną, kai saulė glostė močiutės numylėtą gėlę, kai tikėjimo kupina širdis džiaugėsi pavasario stebuklais, jos siela kartu su prisikėlusiojo Kristaus siela tyliai tyliai iškeliavo anapus...

Žmogui reikia medžių, žydinčių gėlių,
Kad galėtų siela prisiglaust prie jų.
Žmogui reikia jūros, saulės spindulių,
Kad galėtų laimės pasisemt iš jų.
Žmogui reikia visko, visko iš tiesų,
Bet labiausiai reikia meilės iš širdies gelmių.

Nuoširdžiai sveikiname
Virginiją Paulukonytę
iš Padumblių kaimo (Lazdijų apskr.),
kuri gegužės 16 d. švęs 47-ąjį gimtadienį.

Mama ir svainis Vytautas

Nors ne per daug saulės –
Blizga auksinis –
Šitiek kartų ištveręs...
Karštą ir šaltą,
Juodą ir baltą
Laimę Jūsų sugėręs...
Laužas prigeso, vėjas aprimo –
Tik nenuubluko žiedas auksinis...
Trisdešimt žiežirbų spragsi –
Kelią nueitą mini...

Balandžio 20 d. **Grażina ir Jonas Šcensnai**
iš Eglinės šventė 30-ąjį sutuoktinių jubiliejų.
Šia proga juos sveikina ir giedros ateities linki
Janina su šeima iš Budzisko

Parduodame malkas kurui
(sukapotas arba supjautas).

Pristatome į vietą.

Išrašome sąskaitą.

Vežame krovinius
iš Lenkijos į Lietuvą ir
iš Lietuvos į Lenkiją.

Tel. 00370 68212786,
el. p. vidas5@takas.lt

Jeigu Lenkijos teritorijoje patyre avariją
arba avarijos metu buvai sužalotas – skambink!
Profesionaliai ir teisiškai padėsime
Tau gauti žalos atlyginimą.

SKAMBINK

tel. 8-65929492 (Lietuvoje),
606958823 (Lenkijoje).

Jeigu esi komunikabilus,
iniciatyvus, siekiantis rezultatų,
norintis užsidirbti žmogus,

**KVIEČIAME DIRBTI
tarptautinėje kompanijoje.**

Darbo specifiką aptarsime susiti-
kimo metu.

Pasiūlymus prašom siųsti el. p.:
arlauskiene.n@gmail.com,
meilute_savickiene@yahoo.com.

KRZYSZTOF GOBCZYŃSKI

Technikas elektrikas. Statybininko licencija
Seinai, A. Mickevičiaus g. 41 a
Tel. 875163460, mob. tel. 606318489
Inst.elektr.gobczynski@interia.pl

SIŪLOME ŠIAS PASLAUGAS:

- įrengiame fotovoltikos sistemas,
- atliekame šviesos intensyvumo, elektros sistemos bei
perkūnsargio matavimus,
- įrengiame elektros jungtis,
- įrengiame ir prižiūrimė elektros sistemas,
- įrengiame ir prižiūrimė perkūnsargio sistemas.

LIETUVIŲ (JOTVINGIŲ, PRŪSŲ) JORĖ

Lietuvių (jotvingių, prūsų)
pavasario sutikimo šventė
po atviru dangum

2015 m. gegužės 10 d.
(sekmadienis)

14:00 val. Jotvingių ir prūsų amatų mugės atidarymas. Gyvenvietės lankymas, šaudymas iš lankų.

14:30 val. Senovinės apeigos. Prūsos, Lietuvos, Latvijos vėliavų pakėlimas. Jotvingių ir prūsų didvyrių pagerbimas. Ansamblių „Tėviškės aidai“ (Punksas), „Ančia“ (Suvalkai), „Kukumbalis“, „Alasėlis“, „Rudenėlis“ bei atlikėjos Daivos Šeškauskaitės (Lietuva) koncertai.

16:00 val. Jorės viralo „Dilgė“ ragavimas ir suneštinės vaisės. Bendras pasibuvimas.

Rengėja Jotvingių ir prūsų bendrija
Partnerė Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija
Rėmėja Punsko valsčiaus įstaiga

Bus renkamos aukos obeliskui žuvusiems jotvingiams, sūduviams ir prūsams pastatyti.

Tarytum ąžuolas stiprus ir ištvermingas,
Tarytum medis žemėje esi.
Žmogus gyvena, kad jis būtų reikalingas,
Kad jo darbais gėrėtųsi visi.
60 kartų obelys žydėjo,
60 buvo vasarų kartu...

Nuoširdžiai sveikiname
ALBINĄ ŠUŠČEVIČIŲ,
kuriam š. m. balandžio 17 d.
sukako garbingas 60-ies metų jubiliejus.
Linkime sveikatos, gyvenimo džiaugsmo,
sėkmės darbuose, naujų idėjų bei dar daug
kūrybingų metų ir neišsenkančios energijos.

Žmona Irena, vaikai Gintas, Dalicija ir Jūratė su šeima

SEJPASZ PARDUODAME TRAŠAS

Patraukliomis kainomis.
Nemokamai atvežame.
Galima pirkti išsimokėtinai.
Seinai, Liepos 22 g. 16
(įėjimas nuo turgavietės)
Tel. 693 107 264

Perkame vynuogines sraiges
(lot. Helix pomatia).
Neribotais kiekiais.
Gera kaina.

Teirautis tel. 509 994 305.

Lietuvos žiniasklaida

2015 04 14 – 04 25

Kovo apžvalgoje rašyta, kad po nelabai sėkmingų savivaldos rinkimų Lietuvos konservatorių-krikščionių demokratų (TS-LKD) partija nutarė atsinaujinti – išsirinkti naują vadovą vietoj atsistatydinti nusprendusio ilgamečio TS-LKD pirmininko Andriaus Kubiliaus. Nuo pat pradžios tarp pagrindinių pretendentų dvejus metus užimti partijos vadovo postą buvo vardinami TS-LKD veteranė Irena Degutienė ir Vytauto Landsbergio anūkas, šiuo metu Europos Parlamento (EP) narys Gabrielius Landsbergis.

Po savaitgalį vykusio balsavimo partijos skyriuose paaiškėjo, jog jos narių simpatijos pasiskirstė labai vienodai. G. Landsbergiui iki pergalės pritrūko keliasdešimties balsų, I. Degutienė buvo antra, nors jau buvo pasveikinusį jaunąjį kolegą su pergale. Taigi rinkimuose laukia antrasis turas.

Politologas profesorius Algis Krupavičius, kalbėdamas Lrt.lt portalui apie rinkimų rezultatus, teigė, jog G. Landsbergis noro laimėti partijos lyderio rinkimų nerodo. „Po pirmojo rinkimų rato visa savo laikysena G. Landsbergis rodo, kad jis nedega entuziazmu ir energija vadovauti TS-LKD, o veikia gana formaliai kalba apie partijos „atsinaujinimą“, – sakė A. Krupavičius. „Tik rinkimų kampanijos pradžioje jis kiek įtikinamiau bandė agituoti savo partijos kolegas. Vėliau už jį labiau agitavo kiti partijos nariai, nei jis pats“, – komentavo politologas.

Racionalių priežasčių, kodėl G. Landsbergis galbūt visai nenori laimėti TS-LKD pirmininko rinkimų, esą yra ne viena. Anot A. Krupavičiaus, G. Landsbergiui patinka darbas EP, nes leidžia įgyti

daug naujos patirties, yra labai gerai apmokamas ir garantuotas daugiau nei ketveriems metams.

Politikos naujokui iš Briuselio vadovauti didžiausiai opozicinei parlamentinei partijai būtų sunku, tad europarlamentaro mandato anksčiau ar vėliau tektų atsisakyti. „Artimiausiu metu TS-LKD ateitis bus sudėtinga ir jos lyderio laukia daug iššūkių. Ypač sudėtingi bus artėjantys 2016 m. Seimo rinkimai. (...) G. Landsbergis, panašu, yra tapęs labiau savo senelio ambicijų įkaitu. Gal ir savosios kuriam laikui buvo sukilę, bet dabar nei šiaip, nei taip yra atsitikę, kai „prizas“ – partijos lyderio postas – šalia, kažkaip netraukia, nes, laimėjus prizą, bus tik sudėtingiau“, – Lrt.lt portalui kalbėjo A. Krupavičius.

Tuo metu Andrius Tapinas portale Delfi.lt prognozavo, jog kad ir kas nugalės antrajame rinkimų ture, laimėtojo, kurį palaikytų visa partija, nebus: „Antrasis turas bus ir partija rinksis iš dviejų kandidatų – Gabrielius „Nemokantis groti smuiku“ Landsbergis ir Irena „Jaunesnė už Hilari“ Degutienė. Kuris iš jų nuves ar būtų nuvedęs partiją į pergalę 2016 m. Seimo rinkimuose, kurios TS-LKD nariai savo viešuose laiškuose šaukiasi kaip manos dangiškosios?

Nė vienas.

Ir todėl konservatoriai šiuo metu yra „prakeiktieji“. Nieko įžeidžiamo, tiesiog lietuviškas „damned if you do and damned if you don’t“ variantas.

Būtų pasirinkta I. Degutienė, kuri kaip privalumą pateikia faktą, jog yra dar ir vyresnių politikų – pavyzdžiui, Hilari, taip, prašau, vyresnė dvejais metais, o kandidatuoja. Ir pralaimėsite. Ištikimieji TS-LKD rinkėjai balsuos – vyresnieji tikrai balsuos, bet jau seniai matome, kad jų ir mažėja,

ir nebepakanka. O po aktyviai vykdytos jaunojo oponento (o tuo pačiu ir jaunųjų rinkėjų) juodinimo kampanijos tikimybė, kad I. Degutienės vedami konservatoriai per metus sugrąžintų 18–45 metų segmento balsus, yra beveik nulinė.

Bet, panašu, partija linkusi rinktis G. Landsbergį. Būtų teisinga sakyti, kad kiek daugiau nei ketvirtadalis partijos. Nors įdomu būtų suprasti, ką galvoja ir kaip save su partija sieja tas 40 proc. jos narių, kurie nepasivargino dalyvauti svarbiausiuose vidiniuose rinkimuose.

Prieš fotografus ir televizijos kameras konservatoriai, be abejo, susivienys, susikabins rankomis, prisieks amžiną vienybę ir gal net kokią sutartinę užtrauks. Bet senoji gvardija Gabrieliui nedovanos. Iš rinkimų kampanijos matyti, kad nedovanos. Partiniai kunigaikštukai intriguos, kaišios pagalius į ratus ir žais dvigubus žaidimus, kad vėliau galėtų pasakyti – „matai, Gabrieliau, prapylei, skystas vis dėlto esi anūkas“.

Galbūt naujam lyderiui pavyktų juos įtikinti ir suvienyti, bet tam reikia laiko ir 2016 m. ateis per greitai.“

Portale Lzinios.lt Kristina Paulikė svarstė, kokią šeimą ruošiasi ginti atsinaujinę konservatoriai: „Kandidatai dar susitiks antrajame ture. Čia mums, tradicines vertybines nuostatas puoselėjantiems rinkėjams, ir kyla dvejonė. Anksčiau TS-LKD frakcija Seime rodė paramą tradicines, krikščioniškas vertybes puoselėjančioms organizacijoms. Rėmė ir patys pradėjo iniciatyvas, siekiančias apginti gyvybę, išsaugoti šeimą ir jos teisę į vaikų auklėjimą.

Deja, bet tiek I. Degutienė, tiek G. Landsbergis drąsiai išsakė savo planus Lietuvos rinkėjams itin rūpimais

ekonomikos klausimais, o vertybiniai iššūkiai liko rinkimų paraštėse. Jeigu buvusios Seimo pirmininkės pažiūros Lietuvos rinkėjams yra aiškos ir pažįstamos iš anksčiau bei išskaitomos jos programoje, tai profesoriaus Vytauto Landsbergio anūkas vis neatskleidžia savo pažiūrų vertybiniais, pirmiausia, šeimos, gyvybės, lytiškumo ugdymo politikos, klausimais.

Girdime apie atviros ir laiminčios bendruomenės programą, kurios gairės politologai vertina kaip liberalėjimą ir judėjimą link centro. Todėl nebeaišku, kur TS-LKD pirmininku tapęs G. Landsbergis ketina ją vesti.

Per šeštadienį vykusius antrojo turo rinkimus TS-LKD partijos pirmininku išrinktas Gabrielius Žemkalnis.

„Lietuva gali tapti vienintele valstybe Europoje, uždraudusia visas rusiško kanalo „RTR Planeta“ transliacijas, jei Lietuvos radijo ir televizijos komisija (LRTK) priims tokį sprendimą“. Taip apie ketinimus uždrausti Lietuvoje transliuoti rusų televizijos kanalų sprendimo priėmimo išvakarėse Žinių radijo laidoje „Aktualioji valanda“ kalbėjo Komisijos pirmininkas Edmundas Vaitiekūnas. Jis pabrėžė, kad Komisijos tikslas nėra uždaryti programas vieną po kitos. „Tikslas yra pasiekti, kad nebūtų skleidžiama informacija, kuri yra draudžiama įstatymo. Jeigu įvairiomis priemonėmis to nepavyksta pasiekti, aišku, tenka priimti kažkokias sankcijas“, – kalbėjo jis. Kaip kitą dieną paaiškėjo, komisija taip ir nusprendė.

Nors sprendimas priimtas remiantis Lietuvos įstatymais ir turint gerų ketinimų, televizijos žiūrovai toli gražu ne visi tam pritarė. Ne vienas savo komentaruose Lietuvą lygino su Šiaurės Korėja, Rusija. Jų nuomone, žiūrovai patys turi pasirinkti, ką jiems žiūrėti, o Rusijos kanalai rodo ne vien propagandines laidas.

LRT televizijos laidoje „Teisė žinoti“ Lietuvos televizijos naujienų tarnybos vadovas Audrius Matonis

teigė, kad manantys, jog kanalų draudimas yra neefektyvus arba prilygsta cenzūrai, „turėtų elementariausiai susimąstyti, ar jie neragina nesilaikyti įstatymų Lietuvoje“.

„RTR Planeta“ transliacija sustabdyta įvertinus, be kita ko, tokius pasisakymus jos eteryje: Rusijai „reikalinga mažas, bet pergalingas karas Vakarų kryptimi – Donbasas, Kijevas, Briuselis“ arba kad JAV pradėjo karą prieš Rusiją, o karo vykdytoja šiuo metu yra JAV ginkluojama ir finansuojama Ukrainos kariuomenė.

„Mes girdėjome klaikų melą ir girdėjome karo kurstymą“, – sakė A. Matonis.

Jis pabrėžė, kad tokios informacijos skleidimą draudžia Visuomenės informavimo įstatymas. „Turime virtualiai paspausti ranką LRTK vien tik už tai, kad ji užtikrino, kad Lietuvos Respublikos teritorijoje nebūtų vykdoma nusikalstama veikla“, – teigė žurnalistas.

„Lietuvos žingsnis drąsus, bet ar išmintingas?“ – portale Lrytas.lt apie rusiško kanalo uždraudimą svarstė Nepriklausomybės akto signataras, buvęs saugumo vadovas Mečys Laurinkus.

„Rusiško televizijos kanalo uždraudimas yra politinis pranešimas, kad Lietuvos ir Rusijos santykiai yra blogi. Ir tai dar ne pabaiga. Lietuvos žingsnis drąsus, bet ar išmintingas ir toliaregiškas, parodys laikas.

Viena vertus, tarsi viskas aišku: sprendimas atitinka Rusijos ir Vakarų konfrontacijos dvasį, o, kaip žinome, Lietuva anaip tol nėra neutrali šio proceso stebėtoja.

Yra ir kita medalio pusė: net jeigu pagal Lietuvos žiniasklaidoje dominuojančias prognozes Rusija netrukus žlugs, pakels į viršų rankas ir maldaus Vakarų pasigailėti, o uždraustieji propagandininkai prižadės apie Lietuvą rodyti ir kalbėti tik gerai arba nieko, iki to reikšmingo momento Maskva vis tiek pasistengs keršyti.

Žinoma, mes nieko nebijome. Kaip

sakė prezidentė, prasidėjus karui, svarbu be sąjungininkų atsilaukyti tris dienas. Po to nusiėmus dujokaukes galima ramiai eiti į picerijas ir per CNN stebėti karo veiksmus prie Kremliaus sienų.

(...) Neatrodė, kad Lietuvos vadovai neturėtų realybės jausmo, nesuvoktų, kas vyksta pasaulyje, ir užsienio politikoje lyg nuogu užpakaliu pultų į dilgėles.

Tikriausiai Vyriausybė jau yra numaciusi, kaip elgtųsi padidėjus Maskvos spaudimui mūsų verslininkams, prasidėjus realioms kibernetinėms atakoms, kurios šiais laikais gali paralyžiuoti ne tik įmones, bet ir valstybes, kokių priemonių imsis visuomenei telkti įsisiūbavus informaciniam šantažui, būtinai atplauksiančiam „kompromatui“ apie valstybės vadovus. Ir, žinoma, iš kokios Aljanso valstybės galima tikėtis nuoširdžios pagalbos bet kuriuo atveju.

Grėsmių neišvengsime, bet ar jų atėjimą reikia greitinti beprasmisų propagandinių televizijos kanalų uždarinėjimu, nežinau.

Gintautas Mažeikis, Vytauto Didžiojo universiteto profesorius, portale Delfi.lt rašė, jog televizijų uždraudimas – tai „Duok atgal!“ kelias, kuris niekur neveda.

„Kontrpropaganda kyla iš noro ir poreikio tiesmukai atsiliiepti į priešiškus propagandinius išpuolius ir suvedžiojimus.

(...) Kartais formali Kremliaus ir Vilniaus kaltinimų struktūra yra ta pati. Būti veidrodiniu autoritarinio režimo atspindžiu yra blogas pasirinkimas. Penktųjų kolonų, t. y. persirengusių priešų ar „naudingų idiotų“ paieška, yra pavojinga, nes ginklus galime nukreipti prieš vertybes, kurias giname: demokratiją, opozicijų ir nuomonių įvairovės teisę, įvairių alternatyvų kūrimą ir jų konkurenciją, dominuojančios nuomonės kritiką“, – rašė autorius.